

**TAKTYKA ATAKOWANIA I
BRONIENIA W SYSTEMIE 1-4-3-3
NA PRZYKŁADZIE KLUBU
PIŁKARSKIEGO FC BARCELONA**

opracował Paweł Samulczyk

Streszczenie

I. Wstęp:	
1.1 <i>Wprowadzenie</i>	2
1.2 <i>Historia taktyki i systemów gry w piłce nożnej</i>	3
II. Taktyka atakowania i bronienia w klubie FC Barcelona.	6
2.1 <i>System 1-4-3-3 od 20-stu lat w FC Barcelona</i>	6
2.2 <i>Analiza taktyki gry na przykładzie meczu Barcelona-Valladolid (16.05.2010r.)</i>	12
2.3 <i>Nowa rola na boisku Sergio Busquetsa na przykładzie meczu Barcelona-Atletico (21.09.2010r.)</i>	18
III. Taktyka atakowania i bronienia w systemie 1-4-3-3	21
3.1 <i>Ogólne zadania obronnej i ofensywnej gry w ustawieniu 1-4-3-3.</i>	21
3.2 <i>Charakterystyka zadań dla zawodników grających na określonych pozycjach.</i>	29
3.3 <i>Warianty ataku pozycyjnego przy przeciwnikach grających w różnych wariantach ustawienia</i>	34
3.4 <i>Przykładowe ustawienia defensywne przy przeciwnikach grających w różnych wariantach ustawienia</i>	46
3.5 <i>Przykładowe podwojenie krycia</i>	60
3.6 <i>Przykładowe potrojenie krycia</i>	61
IV. Ćwiczenia taktyczne w ataku w systemie 1-4-3-3	62
4.1 <i>Ćwiczenia ataku pozycyjnego</i>	62
4.2 <i>Ćwiczenia taktyczne doskonalące fazy rozpoczynania atakowania</i>	73
V. Gry taktyczne w bronieniu w systemie 1-4-3-3	76
VI. Dyskusja	83
VII. Wnioski	85

I. Wstęp

Celem mojej pracy jest przedstawienie i zanalizowanie w aspekcie teoretycznym i praktycznym systemu 1-4-3-3 w zespole FC Barcelona, przedstawienie ogólnych działań ofensywnych i defensywnych w tym systemie, porównanie tego ustawienia z innymi systemami gry stosowanymi we współczesnej piłce nożnej, a także ustalenie wskazówek dla trenerów piłki nożnej do prowadzenia zajęć z młodzieżą i dorosłymi zawodnikami w świetle uzyskanej analizy niniejszego systemu.

Cała praca poświęcona jest modelowi systemu 1-4-3-3 z jednym defensywnym pomocnikiem (4), nazywany wariantem „portugalsko-hiszpańsko-francuskim”.

1.1 Wprowadzenie

SYSTEM (Organizacja gry) – to ustalony sposób gry zawodników w atakowaniu i bronieniu, czyli inaczej, system obejmuje ustawienie wyjściowe zawodników na boisku z przydzieleniem im zadań odpowiednich dla zajmowanej pozycji. Każdy system gry jest narzędziem realizacji wybranej strategii z uwzględnieniem sił i sposobu gry przeciwnika. Systemy gry czy ustawienia określane są za pomocą kombinacji cyfr np. 1+4+3+3 = oznacza to, że w ustawieniu wyjściowym występuje bramkarz, czterech obrońców, trzech pomocników i trzech napastników. Obecnie nie jest tajemnicą, że w piłce nożnej gra toczy się na zawężonym polu gry. Drużyny dobrze zorganizowane w grze obronnej dążą do stworzenia przewagi liczebnej w pobliżu własnej bramki (to samo dotyczy gry ofensywnej pod bramką przeciwnika), poparte umiejętnym przesuwaniem się w strefach, wzajemną asekuracją (szczególnie partnerów uwikłanych w pojedynki 1x1). Podwajanie a nawet potrajanie krycia przeciwnika posiadającego piłkę jest obecnie kanonem gry w destrukcji.

Trenerzy w treningu taktycznym powinni dążyć do wprowadzenia symbiozy działań indywidualnych z działaniami zespołowymi. Jednym z głównych elementów założeń taktycznych jest stopień wzajemnego rozumienia się drużyny, współdziałania poszczególnych zawodników oraz formacji.

Taktyka może być silnym orężem trenera wówczas, gdy zespół jest odpowiednio przygotowany pod każdym względem tzn. – motorycznym, psychicznym i na dobrym poziomie wyszkolenia indywidualnego.

1.2 Historia taktyki i systemów gry w piłce nożnej

Taktyka gry znajdująca w ostatnich latach szczególne znaczenie w strategii sportowej stała się istotnym czynnikiem warunkującym osiągnięcie wysokiego poziomu sportowego w piłce nożnej. Wieloletni proces przygotowania taktycznego zawodników winien obejmować proces uczenia się i doskonalenia określonych działań ruchowych jak: właściwości myślenia, percepcji, zdolności antycypacji, podejmowania szybkich i trafnych decyzji.

Wobec złożoności pojęcia i wielu definicji taktyki gry w piłkę nożną najbardziej właściwą wydaje się być definicja Jerzego Talagi [1996]: „**Taktyka piłki nożnej** jest to przemyślany sposób walki sportowej z przeciwnikiem w ramach obowiązujących przepisów gry oparty na umiejętnościach i współdziałaniu poszczególnych zawodników przy odpowiednim dostosowaniu się do okoliczności w celu uzyskania jak najkorzystniejszego wyniku”. W skład taktyki piłki nożnej zaliczyć należy systemy gry, style gry oraz różnego rodzaju szkoły piłkarskie.

System gry jest to określony sposób ustawienia i poruszania się zawodników po boisku, czyli pozycji wyjściowej i docelowej zmierzający do osiągnięcia nakreślonego celu. Sposób ten polega na przydzieleniu każdemu z zawodników odpowiedniej funkcji i wypełnieniu zadań w atakowaniu i bronieniu. System gry narzuca przeciwnikowi sposób prowadzenia walki najmniej spodziewanej i najmniej dla niego korzystnej.

W okresie żywiołowej gry opartej na dużej indywidualnej improwizacji zawodników w latach 1810-1863 w Anglii stosowano ustawienie zawodników 1-10 (bramkarz, napastnicy). W 1863 roku powstało ustawienie oparte na dwóch liniach zawodników grających w polu 1-1-9 (bramkarz, obrońca, napastnicy).

Ujednolicenie przepisów gry oraz systematyczne podnoszenie poziomu techniki gry dokonane w latach 1863-1872, spowodowało liczne zmiany w sposobach ustawienia zespołu. Najczęściej stosowano ustawienie 1-2-8 lub oparte na trzech liniach : 1-1-1-8; 1-1-2-7 czy 1-2-1-7.

W 1872 roku reprezentacja Szkocji w meczu z Anglią zastosowała nowy wariant ustawienia 1-2-2-6, zaskakując całkowicie piłkarzy angielskich. Z kolei Anglicy zaczęli przygotowywać nowy sposób ustawienia zawodników, który ponownie pozwoliłby im odnosić sukcesy i dominować w tej dyscyplinie sportu. W ten sposób w 1883 roku powstał pierwszy oryginalny system gry, zwany **klasycznym** lub **piramidalnym**, który przetrwał wiele lat.

System klasyczny charakteryzował się ustawieniem zawodników w kształcie piramidy-bramkarz-2 obrońców-3 pomocników-5 napastników (1-2-3-5). Polegał on na wyraźnym wzmocnieniu linii pomocy, wyrównaniu liczby zawodników ofensywnych i defensywnych i był konsekwencją przepisu o spalonym. Przepis ten ograniczał działania ofensywne, ułatwiając tym samym obronę. W tym systemie gra obrońców polegała głównie na obronie strefowej. Szczególną rolę spełniał środkowy pomocnik, który był pierwszym zawodnikiem rozgrywającym, kierował grą, decydował o przyspieszaniu lub

zwalnianiu tempa i rytmu gry, wspierał obrońców i napastników. Popularność i powszechność systemu klasycznego doprowadziła do pewnych zmian i powstania nowych wariantów tego systemu. I tak w Europie powstały m.in. ustawienia: **włoskie, austriackie i tzw. szwajcarskiego rygla**.

W związku z malejącym zainteresowaniem meczami piłki nożnej, zmieniono w 1925 roku krytykowany przepis o spalonym, co doprowadziło do powstania nowego systemu gry zwanego **WM lub „trzech obrońców”**. System ten był bardzo popularny i stosowany w grze przez około 25 lat. Gra stała się bardziej atrakcyjna, z wielokrotnością się bowiem liczba strzelonych bramek, a ponadto ściśle określono zadania dla poszczególnych zawodników zarówno w atakowaniu, jak też bronieniu.

Podczas Mistrzostw Świata w Szwecji w 1958 roku, reprezentacja Brazylii zaprezentowała z kolei nowy system gry i ustawienie **1-4-2-4, zwany również „brazyliana”**. Jak wynika z tego ustawienia, zwiększono liczbę obrońców z trzech do czterech, utrzymano bez zmian liczbę pomocników i zmniejszono formację ataku do czterech napastników. W systemie tym - w stosunku do wcześniej omawianych - znacznie wzrosły zadania poszczególnych zawodników. Stwierdzono także istotne zmiany jakościowe w aspekcie zwiększonych wymagań. Ustawienie 1-4-2-4 pozwala na atakowanie oraz bronienie się ósemką zawodników, co przemawia za jego większą skutecznością. System brazylijski zrewolucjonizował dotychczasowe kanony gry w piłkę nożną, wnosząc znaczący wkład w ewolucję i dalszy jej rozwój.

W zależności od klasy przeciwnika i sposobu gry (atakowanie środkiem boiska lub skrzydłami) stosowane są systemy, które pozwalają na elastyczne dostosowanie się do nowych sytuacji.

Na przełomie lat 1960/1970 powstają nowe systemy. Wariant **1-3-3-4**, nie osłabiając liczbowo linii napadu, wzmacnia obronę w środkowej strefie boiska. Bardzo popularny staje się system **1-4-3-3**, stwarzający lepsze zabezpieczenie własnej bramki (zwłaszcza w środkowej strefie boiska), pozwalając jednocześnie na atakowanie trójką wysuniętych napastników wspieranych przez jednego, dwóch lub trzech pomocników. Pomocnicy stali się odtąd newralgiczną formacją zespołu, a jeden z nich otrzymywał funkcję rozgrywającego (wybitni rozgrywający: Rivelino, Socrates, Platini, Cruyff, Boniek, Maradona).

Na początku lat 90-tych bardzo często stosowano system 1-3-5-2 gdzie trójkę defensorów tworzyli jeden cofnięty obrońca tzw. libero oraz dwóch obrońców ściśle kryjących dwóch napastników drużyny przeciwnej. Do najświetniejszych obrońców w tamtych czasach należeli m. in. Ronald Koeman grający w klubie FC Barcelona, Franco Baresi z Milanu, Klaus Augenthaler z Bayernu Monachium. Pod koniec lat 90-tych większość zespołów, szczególnie angielskich stosowała system 1-4-4-2. Na uwagę zasługuje fakt, że zmieniono całkowicie ustawienie w formacji obronnej tzn. 4 obrońców grających w linii. Od tego momentu do dnia dzisiejszego gra obrońców i ich zadania generalnie nie zmieniły się.

Od Mistrzostw Europy 2000 roku ustawienie wyjściowe 1-4-5-1 stosowane jest przez wiele reprezentacji narodowych oraz drużyn klubowych.

System ten umożliwia maksymalne zabezpieczenie własnej bramki oraz opanowanie środkowej strefy boiska, w której następuje właściwe przygotowanie ataku.

MŚ w 2006 roku w Niemczech ukazały kolejną tendencję, mianowicie **zmianę systemu lub ustawienia podczas meczu**. Spowodowane to było głównie niekorzystnym wynikiem, chęcią zaskoczenia przeciwnika, wejściem lub zejściem z boiska danego gracza. Przykładem takich drużyn, które zmieniały ustawienia gry na konkretne mecze i podczas ich trwania są np. reprezentacje Polski (1-4-2-3-1 i 1-4-4-2) czy Francji (1-4-5-1 i 1-4-4-2). Podczas MŚ w 2006r. dominujący był system 1-4-4-2 (czterech obrońców w linii i różne ustawienia w formacji pomocy i ataku). Taki sposób gry prezentowany był przez 27 zespołów.

Podczas Mistrzostw Europy w Austrii i Szwajcarii w 2008r dominującym systemem był system 1-4-4-2, który stosowało 7 zespołów. Natomiast 6 drużyn realizowało zadania na boisku w ustawieniu 1-4-2-3-1. Pięć reprezentacji grało systemem 1-4-3-3 (Włochy, Portugalia, Rumunia, Rosja i Turcja), ale był to system oparty na dwóch defensywnych pomocnikach.

W przeciwieństwie do większości zespołów grających obecnie w systemie 1-4-4-2 oraz 1-4-5-1, gra drużyna klubowa FC Barcelona, która od blisko 20 lat gra niezmiennym systemem 1-4-3-3. System ten nazywany jest portugalsko-hiszpańsko-francuskim (w Barcelonie natomiast nazywany jest systemem katalońskim) i charakteryzuje się tym, że w linii pomocy gra tylko jeden defensywny pomocnik.. Należy zwrócić uwagę, że obecnie w Europie jest to rzadki system. W takim ustawieniu zaczynają swoje mecze czołowe drużyny portugalskie (Porto, Benfica i Sporting), a we Francji w taki sposób gra Olympique Lyon, OSC Lille, RC Lens. W Polsce taki system stosuje z dobrym skutkiem Lechia Gdańsk a zawodnicy tego zespołu strzelają dużo bramek i klub ten zajmuje obecnie wysoką lokatę w tabeli Ekstraklasy. System 1-4-3-3 stosują również inne zespoły europejskie, ale gra ich opiera się na dwóch defensywnych pomocnikach (system ten zwany jest często holenderskim).

System portugalsko-hiszpańsko-francuski 1-4-3-3 jest ultra ofensywny przez co styl jest bardzo atrakcyjny, widowiskowy i dzięki niemu pada dużo bramek co jest przecież esencją futbolu. Jest najbardziej elastyczny, ponieważ pozwala świetnie zachować równowagę w grze obronnej i ataku. Wymaga od zawodników świetnego przygotowania motorycznego, dużej kreatywności w grze, zrozumienia i dyscypliny w myśl zasady każdy broni i konstruuje akcje ofensywne oraz pozwala na dużą wymiennność pozycji w grze. W tym systemie mamy do czynienia z trzema typowymi napastnikami, co daje większe szanse na kontrę oraz łatwiejsze stosowanie pressingu w grze obronnej.

Generalnie można stwierdzić, że system 1-4-3-3 jest bardziej ofensywny niż defensywny, w którym trójka pomocników działa głównie w środkowej części boiska. Tu też organizowana jest gra ofensywna oraz rozbijane są ataki przeciwnika. Szczegółową analizę gry tego systemu na podstawie zespołu FC Barcelona przedstawiam w następujących rozdziałach.

II. Taktyka atakowania i bronienia w klubie FC Barcelona.

Materiał mojej pracy stanowi analiza własna klubu FC Barcelona na przestrzeni 20-stu lat sporządzona na podstawie kilkunastoletniej obserwacji meczów tego zespołu, dwukrotnego wyjazdu na mecze w roku 2007 pomiędzy zespołami FC Barcelona - Deportivo La Coruna i w roku 2009 pomiędzy FC Barcelona - Atletico Madryt, a także obejrzanych filmów i przeczytanych artykułów dotyczących filozofii i systemu gry tegoż klubu.

2.1 System 1-4-3-3 od 20-stu lat w FC Barcelona

Klub FC Barcelona istnieje od 1899 roku. Przez 111 lat swojego istnienia przechodził przez różne okresy, czasem lepsze, czasem gorsze. Na pewno więcej było tych lepszych chwil. Pasma ich sukcesów to 20 tytułów Mistrza Hiszpanii, 25 tytułów Pucharu Króla, a na arenie międzynarodowej to przede wszystkim 3 Puchary Europy i Klubowe Mistrzostwo Świata w 2009 roku. Większość sukcesów w czasie ostatnich dwóch dekad w dużej mierze zawdzięczają swojemu systemowi gry, który jest bardzo ofensywny, nastawiony na strzelanie dużej ilości bramek. Jest to system bardzo rzadki w Europie, gdyż większość zespołów (nawet te czołowe w Europie) woli grać asekuracyjnie, bezpiecznie, tak, żeby nie stracić bramki. W Barcelonie jest inaczej. Każdy kto przychodzi na mecz Barcelony chce zobaczyć dobry, widowiskowy, ładny dla oka, z wieloma sytuacjami podbramkowymi futbol. Taki ofensywny styl gry zapoczątkował w tym klubie Holender Johan Cruyff, który został sprowadzony na stanowisko trenera (wcześniej grał w tym klubie) w 1988 roku. Holender od początku wprowadził ofensywny styl, a wzorem Ajaxu nową taktykę wprowadzono również do drużyn rezerwowych, aby ułatwić adaptację młodym graczom w pierwszej drużynie. Warto wspomnieć, że początkowo Cruyff grał systemem powszechnie wówczas stosowanym 1-3-5-2 (w takim ustawieniu zdobył pierwszy Puchar Europy w 1992 r.).

Ustawienie taktyczne 1-3-5-2 zespołu FC Barcelona za czasów trenera Johana Cruyffa (finał Pucharu Europy w 1992 r.)

Od 1993 roku system ten zmodyfikował na 1-4-3-3, w którym grał tylko jeden defensywny pomocnik, od którego zaczynały się wszystkie akcje ofensywne. Piłkarzem tym był Josep Guardiola, obecny trener tej drużyny.

Ustawienie taktyczne 1-4-3-3 zespołu FC Barcelona za czasów trenera Johana Cruyffa (finał Ligi Mistrzów w 1994 r.)

Dzięki Cruyffowi, który był trenerem bordowo-granatowych od 1988-1996 Barcelona zdobyła Puchar Europy, Puchar Zdobywców Pucharów, 4 Mistrzostwa Hiszpanii.

Następnym ważnym okresem dla klubu było podpisanie kontraktu z trenerem Louisem van Gaalem. Pracował od 1997 – 2000. Holender przez cały ten okres stosował system 1-4-3-3 z jednym defensywnym pomocnikiem. Za kadencji Louisa van Gaala FC Barcelona nie zdobyła co prawda żadnego trofeum na arenie międzynarodowej, ale za to na swoim „domowym podwórku” zdobyła Mistrzostwo Hiszpanii w 1998r. i w 1999r. oraz Puchar Hiszpanii w 1998r.

Ustawienie taktyczne 1-4-3-3 zespołu FC Barcelona za czasów trenera Louisa van Gaala (w latach 1997-2000)

Trzecim obfitym w sukcesy okresem w ostatnim 20 – leciu była era Franka Rijkaarda (2003 – 2008).

Holender również grał w ustawieniu 1-4-3-3. Zdobył z tym zespołem 2 Mistrzostwa Hiszpanii (2005,2006r.) a po zwycięstwie w Lidze Mistrzów w 2006 roku, Barcelona uważana była za jedną z najskuteczniejszych i najefektowniej grających drużyn na świecie, a jej trener znalazł się w piątce najlepszych szkoleniowców 2005 roku wybranych przez UEFA.

Ustawienie taktyczne 1-4-3-3 zespołu FC Barcelona za czasów trenera Franka Rijkaarda (w latach 2003-2008)

Po Franku Rijkaardzie rolę szkoleniowca objął w roku 2008 były gracz Barcelony i bardzo dobrze rozumiejący ten system (bo sam w nim grał) Josep Guardiola – wieloletni kapitan tej drużyny. 27 maja 2009r. wywalczył pierwszą w historii klubu potrójną koronę, zdobywając Puchar Europy, pokonując w Rzymie 2-0 Manchester United, a także Mistrzostwo Hiszpanii (zdobywając 105 bramek w rozgrywkach ligowych) oraz Puchar Króla wygrywając w finale z Athletic Bilbao 4:1.

Ustawienie taktyczne 1-4-3-3 zespołu FC Barcelona za czasów trenera Josepa Guardiola (Puchar Ligi Mistrzów 2009r., 2 Mistrzostwa Hiszpanii 2009,2010r., Puchar Hiszpanii 2009r., Puchar Klubowych Mistrzów Świata 2009r.)

2.2 Analiza taktyki gry na przykładzie meczu Barcelona-Valladolid (16.05.2010r.).

Barcelona - Valladolid (16.05.2010) - Barcelona wygrywa ligę

Każdy kibic zapytany o ustawienie Barcelony bez wahania odpowie: 1-4-3-3. Nie pomyli się. Będące podstawą katalońskiej filozofii futbolu ustawienie okazało się w tym sezonie w Europie bezkonkurencyjne (Bayern, Inter, Chelsea). W swojej analizie będę się starał skupić na zadaniach poszczególnych zawodników i formacji w spotkaniu z Valladolid. Moim celem będzie ukazanie pewnych bardzo skutecznych założeń taktycznych stosowanych przez zespół Guardioli.

Na zaprezentowanej powyżej grafice starałem się szczególnie dokładnie pokazać pozycje zajmowane przez graczy środka pola, gdyż w wielu drużynach stosujących system 1-4-3-3 piłkarze ci często grają w jednej linii. Sytuacja w Barcelonie prezentuje się jednak odmiennie. Bardzo blisko stoperów, trochę pomiędzy liniami gra Sergio Busquets, odpowiedzialny przede wszystkim za odbiór piłki i szybkie jej odegranie (ktoś kto powie, że Barcelona gra w ustawieniu 1-4-1-2-3 nie będzie bardzo mijał się z prawdą). Zaprezentowane poniżej zdjęcie pokazuje jak głęboko gra ten piłkarz, jak często znajduje się za linią piłki.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że ze względu na nieobecność Xaviego środek pola wyglądał trochę inaczej niż do tego przywykli kibice Blaugrany. Rolę tego niesamowicie kreatywnego piłkarza otrzymał Yaya Toure - gracz bardzo uniwersalny. Piłkarz z Wybrzeża Kości Słoniowej zazwyczaj gra trochę bliżej swojej bramki, ma więcej defensywnych zadań (co ciekawe w końcówce spotkania z Valladolid tak jak w pamiętnym finale LM grał jako środkowy obrońca), krócej jest przy piłce. W spotkaniu z Valladolid pokazał jednak, że potrafi rozgrywać. Zaliczył dwie asysty, dobrze współpracował z partnerami. Trochę za sobą miał Keitę, który realizował zadania zarówno ofensywne jak i defensywne. Obaj wymienieni gracze uczestniczyli również w wysokim agresywnym pressingu na połowie przeciwnika. Omawiając linię pomocy chciałem zwrócić uwagę na sposób rozgrywania akcji. Każdy doskonale wie, że Katalończycy kochają wymieniać dziesiątki podań na małej przestrzeni, uwielbiają utrzymywać się przy piłce. Robią to jednak w sposób bardzo „cwany”. Zawodnik po dograniu piłki nie ucieka na pozycję, a bardzo często przybliży się do tego, do którego wcześniej zagrywał. Dzięki temu udaje się na małej przestrzeni zgromadzić bardzo dużą ilość piłkarzy przeciwnika (formacje przesuwają się do piłki). Wtedy to właśnie następuje przerzut w wolny sektor boiska, gdzie piłkarze Barcelony mają przewagę liczebną - zaprezentowane poniżej zdjęcia pokazują, iż zagranie to jest stosowane zarówno w obronie jak i w ataku.

Zwróćcie proszę uwagę jak wielu piłkarzy Valladolid znajduje się w jednym sektorze boiska (odpowiednio 5 i 9). Bardzo często drużyny przyjeżdżające na Camp Nou bronią się całym zespołem, ustawiają się całą drużyną na swojej połowie i walczą. Dzięki zastosowaniu przerzutów w wolne sektory nawet w tych spotkaniach udaje się zawodnikom Guardioli tworzyć przewagę liczebną w poszczególnych sektorach boiska. Kluczem do tego jest również osoba Leo Messiego. Strach przez Argentyńczykiem jest tak wielki, że niejednokrotnie jest on wręcz potrajany. Gdy więc przez długi czas prowadzi piłkę osiąga podobny efekt jak zawodnicy grający na małej przestrzeni - udaje mu się zgromadzić dużą ilość piłkarzy przeciwnika w jednym sektorze boiska. Znakomicie widać to na zaprezentowanych poniżej zdjęciach.

Właśnie po tej akcji padła druga bramka dla Katalończyków. Siedmiu piłkarzy Valladolid znajduje się w pobliżu Messiego, podczas gdy dwaj skrzydłowi są niepilnowani, z czego skorzysta zaraz Pedro.

Piłkarze znajdujący się wokół Argentyńczyka (5) zapominają o innych zawodnikach Barcelony czego efektem jest kolejna doskonała sytuacja bramkowa. Podobne manewry w meczach z udziałem mistrzów Hiszpanii dają zazwyczaj Alvesowi mnóstwo miejsca w prawym sektorze (piłka rozgrywana jest na lewej stronie boiska, Messi schodzi do środka). Kolejną metodą na sforsowanie zagęszczonej obrony przeciwnika jest jej rozciągnięcie (bardzo szerokie ustawienie skrzydłowych powoduje powstanie dużych odstępów między zawodnikami linii defensywnej) - bardzo skuteczne okazuje się wtedy wejście w pole karne jednego z pomocników. Stosowana przez Barcelonę duża wymiennosc pozycji w ofensywie również utrudnia życie obrońcom - niejednokrotnie grający w spotkaniu z Valladolid na środku ataku Messi schodził na skrzydła, czy nawet do środka pomocy by rozgrywać. Jego miejsce zajmował wtedy Pedro lub Bojan. Dla porządku należy jeszcze dodać, że Barcelona mnóstwo terenu zdobywa również dzięki zagraniam z pierwszej piłki i umiejętnościom dryblingu poszczególnych zawodników.

Jedną z piłkarskich prawd mówi, że im bliżej bramki przeciwnika odbierzesz piłkę tym łatwiej stworzyć sytuację bramkową. Właśnie z tego powodu grają Katalończycy wysokim pressingiem. Jednak by pressing był skuteczny współpracować muszą wszystkie formacje, gdy jedna z nich

zawodzi przeciwnik od razu stwarza przewagę liczebną. Podchodzący pod samych obrońców napastnicy powodują więc ruch do przodu pomocników, jak również obrońców - efektem tego jest wysoka gra linii pomocy (na zdjęciu poniżej), która wymusza bardzo dużą czujność na bramkarzu, który również musi grać wyżej i uważać na prostopadłe zagrania.

Zawężenie pola gry, będące bardzo skuteczną formą odbioru piłki niesie więc za sobą również dość duże ryzyko, czego byliśmy w tym sezonie niejednokrotnie świadkami.

Chciałem w tym miejscu również zwrócić uwagę na rolę Gerrarda Pique w rozgrywaniu akcji. Często dzieje się tak, że drużyny chcąc ułatwić sobie odbiór piłki zostawiają dużo miejsca środkowemu obrońcy licząc na jego błąd przy jej wyprowadzaniu. W przypadku Barcelony sytuacja wygląda inaczej. Wiedząc jak dobrze rozgrywa Pique piłkarze Barcelony niejednokrotnie stwarzają mu możliwość ofensywnego wyjścia z piłką (jego pozycja jest oczywiście od razu asekurowana), dzięki czemu uzyskują przewagę w środkowej strefie boiska. Mówiąc o obronie warto również przedstawić sposób w jaki Katalończycy ustawiają się przy stałych fragmentach gry wykonywanych przez przeciwnika. Piłkarze Guardioli stosują strefę, czyli zamiast kryć indywidualnie przeciwników, każdy z nich odpowiedzialny jest za swój sektor wewnątrz pola karnego.

Na zakończenie chciałem poświęcić chwilę zmianom przeprowadzonym w trakcie spotkania z Valladolid. O ile wprowadzenie Henry'ego za Bojana nie zmieniło w ustawieniu nic, to wejście Zlatana Ibrahimovića za Alvesa spowodowało przesunięcie Puyola na prawą stronę defensywy i cofnięcie Toure na pozycję środkowego obrońcy. Do momentu kiedy Iniesta pojawił się na murawie w miejsce Pedro grała więc Barcelona praktycznie w ustawieniu 4-2-4 (Abidal, Pique, Toure, Puyol - Keita, Busquets - Henry, Ibrahimović, Messi, Pedro).

To właśnie taktyka decyduje o tym, czy po murawie biegają same indywidualności, czy też świetnie współpracujący i rozumiejący się zespół. W przypadku Barcelony mamy bez wątpienia do czynienia z tym drugim rozwiązaniem.

2.3 Nowa rola na boisku Sergio Busquetsa na przykładzie meczu Barcelona-Atletico (21.09.2010r.).

Emocje i bramki to stały punkt programu, który przynosi ze sobą pojedynki Atlético Madryt i Barcelony. Tym razem jednak zwycięstwo *Dumy Katalonii* było bardzo interesujące z punktu widzenia taktycznego. Osoby lubujące się w wyszukiwaniu takich detali zauważyły nową rolę w zespole Sergio Busquetsa.

Nie da się ukryć, że styl gry Barcelony jest jednym z najbardziej znanych w świecie futbolu. Nic więc dziwnego, że Pep Guardiola wciąż stara się udoskonalić swój system, by być krok przed rywalami. O ile na pierwszy rzut oka taktyka Barcelony w nowym sezonie nie różni się niczym od poprzednich lat, tak rola Sergio Busquetsa stanowi bardzo ciekawy obiekt do analiz. W spotkaniu przeciwko Atlético Madryt zagrał bardzo głęboko, tuż pomiędzy Piqué i Puyolem, co pozwoliło skrajnym obrońcom na bardzo wysoką grę i częste akcje ofensywne.

Teoretycznie nie ma w tym nic nowego. Barcelona wykorzystywała już taki system w poprzednich dwóch latach. Najczęściej można było to dostrzec w sezonie 2008/09 na przykładzie gry Yaya Touré, co okazało się być kluczowe do zwycięstwa w Lidze Mistrzów. W zeszłym roku Busquets

również często grywał w ten sposób. Podobny system wykorzystywany był również w reprezentacji Hiszpanii podczas ostatnich Mistrzostw Świata.

Czym w takim razie różniło się spotkanie w Madrycie od reszty? Przede wszystkim Busquets grał na miejscu środkowego obrońcy częściej, niż do tej pory byliśmy przyzwyczajeni. Często używa się owego schematu, kiedy przeciwnik gra dwoma napastnikami lub taktyką 1-4-2-3-1, kiedy środkowy zawodnik z linii "3" naciska na środkowego obrońcę. Przesunięcie defensywnego pomocnika do tyłu i utworzenie trzyosobowej linii pozwala na dużo łatwiejsze rozgrywanie piłki. Boczni obrońcy mogą wtedy podejść zdecydowanie wyżej, co znacznie rozszerza pole gry.

W sobotnim meczu Busquets cofał się jednak na tę pozycję niezależnie od sytuacji. Bardzo często widać go było ustawionego pomiędzy Piqué i Puyolem przez co zamiast z taktyki 1-4-3-3 tworzyła się 1-3-4-3, bardziej można rzec, że z 1-3-4-3 Barça przechodziła na 1-4-3-3. Było to bardzo podobne do taktyki jaką grał Meksyk podczas Mistrzostw Świata w RPA, gdzie mieli praktycznie cały czas dwie linie defensywy. Dwóch środkowych obrońców, którzy cały czas zostawali na pozycji, a przed nimi defensywny pomocnik i dwaj skrzydłowi, którzy przesuwali się do przodu lub do tyłu w zależności od sytuacji na boisku.

Trzyosobowa linia obrony w meczu z Atlético sprawdziła się bardzo dobrze, gdyż w pojedynku z duetem Agüero - Forlán zawsze zostawał jeden wolny zawodnik. Mając tak uniwersalnego piłkarza jak Busquets, Barcelona jest w stanie w trakcie meczu przechodzić z czteroosobowej linii defensywnej na trzyosobową. Oczywiście w przypadku, gdy rywal gra taktyką 1-4-4-2, Barça traci przewagę liczebną w środku pola, acz mając tak wspaniałych piłkarzy jak Xavi i Andrés Iniesta, problem praktycznie jest nieważny w kontekście zalet systemu.

O ile przesunięcie środkowego pomocnika do linii obrony jest dalekie od bramki rywala, to jest bardzo dobrą taktyką ofensywną. Przejście do systemu trójki obrońców pozwala bocznym obrońcom stać się skrzydłowymi. Mając w obwodzie piłkarzy, którzy będą dośrodkowywać, trójka napastników może zawęzić pole gry robiąc miejsce właśnie dla bocznych obrońców. Takie posunięcie zawęży defensywę rywali i skłania zawodników do podejmowania ryzykownych decyzji.

W teorii może brzmieć to ciężko, ale właśnie dokładnie taki obraz mieliśmy podczas ostatniego spotkania. Messi i Villa bardzo często grali obok siebie tworząc niemal duet napastników, podczas gdy największe zagrożenie siali na obu skrzydłach Dani Alves i Maxwell. Zmianie ulegała nieco rola Pedro, który ze skrzydła często schodził do środka boiska i grał bardziej jako środkowy pomocnik, co pozwala zrekompensować stratę Busquetsa w środku pola.

Atlético za wszelką cenę starało się utrzymywać przy piłce i grać wysokim pressingiem. Jednakże mając przed sobą trzech środkowych obrońców, do duetu napastników musiał podłączać się jeden z pomocników, co jednocześnie ułatwiało rozgrywanie w środku pola Barcelonie.

Jaki był efekt owej taktyki? Wszyscy widzieli. Barcelona zdecydowanie dominowała na boisku i wynik 2-1 Atlético zawdzięcza swojemu bramkarzowi. Gdyby nie jego dobre interwencje mogło się skończyć dużo wyżej. Jak często będzie Barça używać takiego schematu? Głównie ma ona sens w momencie, gdy rywal gra dwoma napastnikami, a biorąc pod uwagę fakt, że przeciwnicy na mecz z *Dumą Katalonii* wychodzą raczej defensywnie (1-4-5-1), nie będziemy często oglądać takiego ustawienia. Jednakże kiedy przyjdzie grać z czołowymi drużynami Europy może okazać się kluczowa do zwycięstwa.

III. Taktyka atakowania i bronienia w systemie 1-4-3-3

3.1 Ogólne zadania obronnej i ofensywnej gry w ustawieniu 1-4-3-3.

Najwyższa aktywność całego zespołu gdy przeciwnik posiada piłkę.

Jeśli istnieje możliwość odbioru piłki na połowie przeciwnika, to oczywiście staracie się to zrobić (np. gdy zawodnik drużyny przeciwnej znajduje się przy linii końcowej lub bocznej, gdy źle przyjmie piłkę albo podanie jest niedokładne).

Obowiązkiem zawodników ofensywnych jest opóźnianie akcji zaczepnych przeciwnika po to, by pozostali partnerzy odpowiednio się ustawili w swoich strefach i przygotowali do odbioru piłki. W tej odbudowie ustawienia wyjściowego muszą pomagać sobie wszyscy korygując to ustawienie. Kryć należy strefą, ale im bliżej naszej bramki, gdy brakuje czasu na przekazanie, obowiązuje krycie agresywne (pressing).

Przekazanie w obronie strefowej polega na tym, że przeciwnika zmieniającego pozycję trzeba przekazać partnerowi bez konieczności zmiany swojej strefy działania.

Gra „aktywną strefą” oznacza skoordynowanie działań zawodników broniących polegające na wykonaniu ruchu w kierunku zawodnika posiadającego piłkę i przejścia do gry 1x1+podwojenie. Taką aktywną strefę stosujemy w sytuacji skracania i zawężania pola gry gdy przeciwnik gra atakiem pozycyjnym. Sygnałem do rozpoczęcia skracania i zawężania pola gry może być:

- a) wybiecie piłki na dużą odległość przez obrońców lub bramkarza,
- b) gdy podczas podwajania krycia przeciwnik z piłką stracił możliwość manewru,
- c) dalekie wybiecie głową lub piąstkowanie przez bramkarza np. po rzucie różnym,
- d) podanie piłki przez drużynę przeciwną w kierunku naszej bramki.

Skracając pole gry szybciej możemy „złapać” przeciwnika w pułapkę ofsajdową oraz stwarzamy możliwość przechwyty piłki w strefie środkowej i zainicjowania akcji ofensywnej 4-6 zawodnikami.

Odległości między obrońcami i pomocnikami powinny wynosić od 8 – 12 m, a między grającymi w danej formacji, od 6 do 10 m.

O dojrzałości i mądrości bloku obronnego świadczy fakt szybkiego przejścia z ustawienia czterech obrońców w linii do ustawienia z asekurującym zawodnikiem, szczególnie gdy źle skrócimy pole gry. Żaden z

zawodników nie jest zwolniony z brania udziału w akcjach obronnych, czy to podczas gry, czy też przy stałym fragmencie gry. Aby odebrać przeciwnikowi piłkę trzeba stoczyć z nim walkę i nikt z tej walki nie jest zwolniony.

Gra ofensywna

Gdy odzyskujemy piłkę – wówczas zadaniem wszystkich zawodników jest ruch do przodu, wyjście na wolne pole, szeroko w boczne strefy boiska, szczególnie bocznych napastników i bocznych obrońców, a cała linia obrony przesuwa się do przodu.

Atak szybki (kontratak)

Do 3 – sek., - podań, - zawodników biorących udział w akcji. Powinien być wykonany w jak najkrótszym czasie, z małą ilością podań oraz biorących w nim udział zawodników.

Atak pozycyjno – szybki

Po przechwycie piłki wymiana 2 – 4 podań, a następnie próba zagrania prostopadłego lub w boczny sektor boiska.

Szybka gra to ważna forma atakowania. Gra na jeden kontakt (szczególnie w pobliżu bramki przeciwnika), szybkość działania z piłką, jak również bez niej, improwizacja, wygranie pojedynków 1x1, a na końcu „zimna krew” w dogodnych sytuacjach.

Atak pozycyjny musi cechować dokładność (skuteczność) i różnorodność podań piłki (np. prostopadłe, krzyżowe). Cechą charakterystyczną ataku pozycyjnego jest wymiana większej liczby podań (ponad 4) a więc konieczny jest ruch zawodników w kierunku partnera posiadającego piłkę celem wzajemnego współdziałania. Jeśli zawodnik z piłką bezradnie rozkłada ręce, gdyż nie ma do kogo podać, to znak, że zespół nie porusza się prawidłowo, że zawodnicy nie szukają możliwości współpracy z partnerem. Natomiast jeśli gra bez piłki funkcjonuje prawidłowo wówczas istnieje możliwość wyboru najlepszego wariantu, a to jest trudniejsze do rozszyfrowania przez rywala. Bardzo istotne w grze ofensywnej są tzw. „puste przebiegi” , świadome zmylenie przeciwnika stwarzające wolną przestrzeń dla pozostałych partnerów. Im wyższą klasę zespół prezentuje tym rozumniej korzysta z piłki.

Rozciągnięta formacja ustawienia zespołu do prowadzenia ataku na połowie przeciwnika

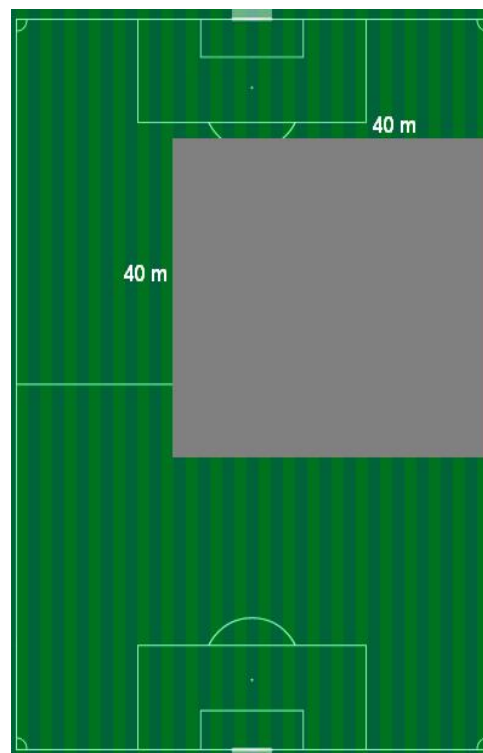
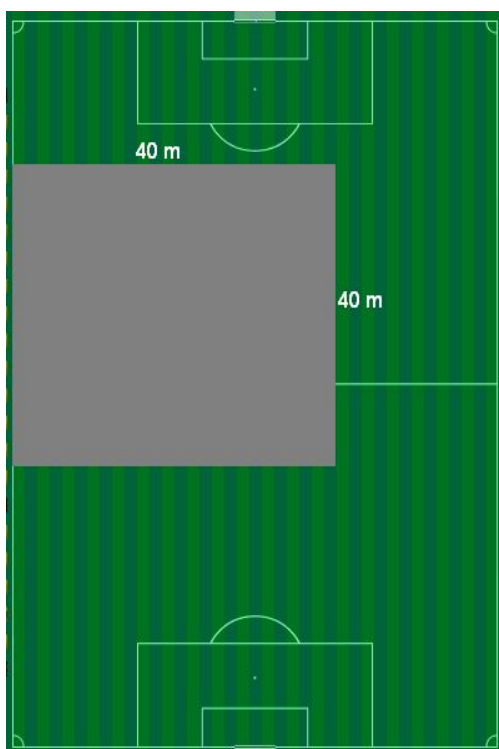

Strefy działania zawodników na własnej połowie boiska

Strefy zawężania pola gry na własnej połowie i połowie przeciwnika

W systemie 1-4-3-3 występuje 5-6 linii utworzone przez poszczególne formacje zawodników ustawionych płasko w stosunku do siebie. Z matematycznego punktu widzenia pozwala to na większe możliwości przy kombinacjach podań pomiędzy zawodnikami. Dlatego to ustawienie jest skuteczne zarówno w ataku, jak i obronie.

Powyżej przedstawiłem ustawienie geometryczne w ataku z podziałem na pięć linii w 1-4-3-3. Takie rozstawienie zawodników pozwala na większą liczbę kombinacji w ataku pozycyjnym i szybkim. Zawodnicy z poszczególnych formacji tworzą tzw. trójkąty współpracy, czyli takie ustawienie graczy względem partnera z piłką, by ten miał przynajmniej dwie możliwości podania jej w różnych kierunkach. Obok wspomnianych „trójkątów” bardzo często tworzą się „romby” i innego kształtu wielokąty-jednym słowem jest to tzw. geometria ataku. Aby tzw. geometria ataku była skuteczna muszą być spełnione 3 warunki: szybkie i dokładne podania, zsynchronizowane poruszanie się graczy bez piłki, wysokie tempo akcji.

W formacji obrony czterech obrońców gra w linii, w fazie defensywy następuje ciągle skracanie i zawężanie pola gry. W defensywie środkowi i boczni obrońcy, grając blisko siebie w strefie, zabezpieczają strefę bezpośredniego zagrożenia bramki przed podaniami prostopadłymi przeciwnika:

W bronieniu głównym **formacji pomocy**, zadaniem defensywnego pomocnika jest gra przed czwórką obrońców i zabezpieczenie środka pola gry przed podaniami do napastników przeciwnika:

Gra w defensywie trójki środkowych pomocników opiera się na kryciu strefowym, jednak ich działania muszą być bardziej „agresywne” i szybsze, ponieważ w głównej mierze zabezpieczają oni przestrzeń środkową bezpośredniego zagrożenia bramki przed polem karnym. Działają oni między sobą na zasadzie trójkąta współpracy, czyli wymiennie na swoich pozycjach, ale zawsze z asekuracją centralnego pola przez jednego z nich. Natomiast strefy boczne w pomocy powinny być asekurowane przez bocznych obrońców lub skrzydłowych. Jednym z ważniejszych zadań w defensywie dla tych graczy jest kierowanie ataku przeciwnika do środka pola gry (gdzie mają przewagę liczebną), gdzie poprzez podwojenia i potrojenia starają się odebrać piłkę.

W formacji ataku występuje trzech zawodników: dwóch skrzydłowych i środkowy napastnik. W praktyce wyróżnia się dwa układy z trójką napastników. Pierwszy z nich to układ asymetryczny, stosowany rzadko. Filar defensywy stanowi dwójka centralnych napastników wspierana w bocznym sektorze boiska przez jednego skrzydłowego. Celem gry ofensywnej jest konstruowanie gry środkiem boiska, skąd piłka podawana jest w boczne sektory do skrzydłowego, który wykorzystuje swoją szybkość i bardzo skuteczną grę 1x1 i dośrodkowuje piłkę w pole karne:

Drugi układ jest symetryczny, gdzie w ofensywie zawodnicy występujący przy liniach bocznych na pozycji skrzydłowych muszą grać bardzo szeroko i najczęściej współpracować z bocznymi obrońcami i ofensywnymi pomocnikami. Środkowy napastnik jest najbardziej wysuniętym do przodu graczem tej formacji, który gra bardzo często tyłem do bramki przeciwnika:

W działaniach ofensywnych gracze z formacji ataku bardzo często wymieniają się pozycjami. W pobliżu pola karnego powinni stosować nieszablonowe rozwiązania oparte na własnej improwizacji. Jest to skuteczny sposób na zaskoczenie linii obrony przeciwnika, która najczęściej nastawiona jest na przeciwdziałanie standardowym rozwiązaniom.

3.2 Charakterystyka zadań dla zawodników grających na określonych pozycjach.

Bramkarz (1)

a) w obronie:

- po przechwycie piłki decyduje o tzw. uspokojeniu gry lub o szybkim ataku
- w przypadku skracania pola gry powinien wychodzić z bramki na odległość właściwej asekuracji linii obrony
- spełnia rolę libero, koryguje ustawienie we własnej strefie obrony i przy stałych fragmentach gry (s.f.g.) przeciwnika

b) w ataku:

- po przechwycie piłki decyduje o tzw. uspokojeniu gry lub o szybkim ataku
- dobra gra nogami

Skrajni obrońcy (2 i 3)

a) w obronie:

- kryją przeciwnika w swojej strefie
- przesuwiają się w stronę środka boiska w momencie, gdy piłka jest po przeciwnej stronie asekurując partnerów linii obrony
- asekurują prawego lub lewego napastnika

b) w ataku:

- praktycznie wspierają każdą akcję rozpoczynaną po swojej stronie (powinien to czynić jeden, nigdy razem). Zawodnicy bardzo uniwersalni w grze obronnej oraz ofensywnej

Środkowi obrońcy (5 i 6)

a) w obronie:

- zabezpieczają swoją strefę, , asekurują „światło bramki”
- dominują w strefie pomiędzy linią 5 a 30m od własnej bramki
- poruszają się wahadłowo wzdłuż boiska, wzajemnie się asekurują
- asekurują partnerów walczących o piłkę

- nie powinni przegrywać pojedynków 1x1
- wypychają partnerów skracając pole gry
- praktycznie nie włączają się do gry ofensywnej
- jeden z nich powinien przewodzić

b) w ataku:

- włączają się do gry wchodząc w pole karne przeciwnika przy stałych fragmentach gry
- dobrze, gdy dysponują umiejętnościami zainicjowania akcji długim, dokładnym podaniem do zawodników ofensywnych

Defensywny pomocnik (4)

Powinien to być zawodnik bardzo uniwersalny i odpowiedzialny. Ustawiony jest przed dwoma środkowymi obrońcami tworząc trójkąt i razem stanowią fundament obrony.

a) w obronie:

- bardzo dobry w przechwytych i odbiorach piłki
- z jednej strony asekuruje biorących udział w akcjach ofensywnych zawodników, a z drugiej stwarza strefę (zaporę) przed własnym polem karnym
- w bocznych sektorach boiska dąży do podwajania krycia

b) w ataku:

- dobry zawodnik na tej pozycji daje znakomitą możliwość grającym przed nim dwóm pomocnikom oraz skrzydłowym na podejmowanie ryzyka w grze ofensywnej, bez obaw, że strata piłki przyniesie duże niebezpieczeństwo
- przez niego powinny przechodzić wszystkie podania mające na celu konstruowanie akcji ofensywnych
- powinien charakteryzować się wysoką skutecznością dokładnych podań (ok. 90-95%)

Ofensywni pomocnicy (8 i 10)

Ustawieni są przed defensywnym pomocnikiem tworząc trójkąt. Pomocnik (8) ustawiony na prawo środkowej stronie boiska, pomocnik (10) na lewo środkowej.

a) w obronie:

- pomocnik (8) wspiera prawego obrońcę (2) i prawego stopera (6), a pomocnik (10) pomaga lewemu obrońcy (3) i lewemu stoperowi (5).

b) w ataku:

- jeden i drugi spełnia rolę reżysera i kreatora gry
- rozgrywający, typowi „playmakerzy”
- twórczy zawodnik , bardzo kreatywny
- wybitny, duża indywidualność
- oni nadają wizję gry, więc bardzo często bywają przy piłce

Skrajni (boczni) napastnicy (7 i 11)

Zawodnicy grający jako skrajni napastnicy powinni dysponować świetną szybkością i dobrą wydolnością organizmu. Ustawieni są szeroko przy liniach bocznych boiska.

a) w obronie:

- gdy przeciwnik ma piłkę staje się bocznym pomocnikiem
- grając w defensywie, muszą umiejętnie współpracować ze swoimi obrońcami (często wymieniają się rolami) tworząc przewagę liczebną we własnej strefie obronnej.

b) w ataku:

- wykonują rajdy zakończone dokładnym podaniem piłki lub dośrodkowaniem
- często schodzi do środka pola robiąc miejsce dla wchodzącego po skrzydle bocznego obrońcy
- powinni umieć wygrywać pojedynki 1x1
- powinni dysponować bardzo dobrym dryblingiem
- w momencie gdy jeden z nich bierze udział w akcji ofensywnej po swojej stronie, to drugi zamyka akcję wchodząc w pole karne.

Środkowy napastnik (9)

Obdarzony dobrymi warunkami fizycznymi.

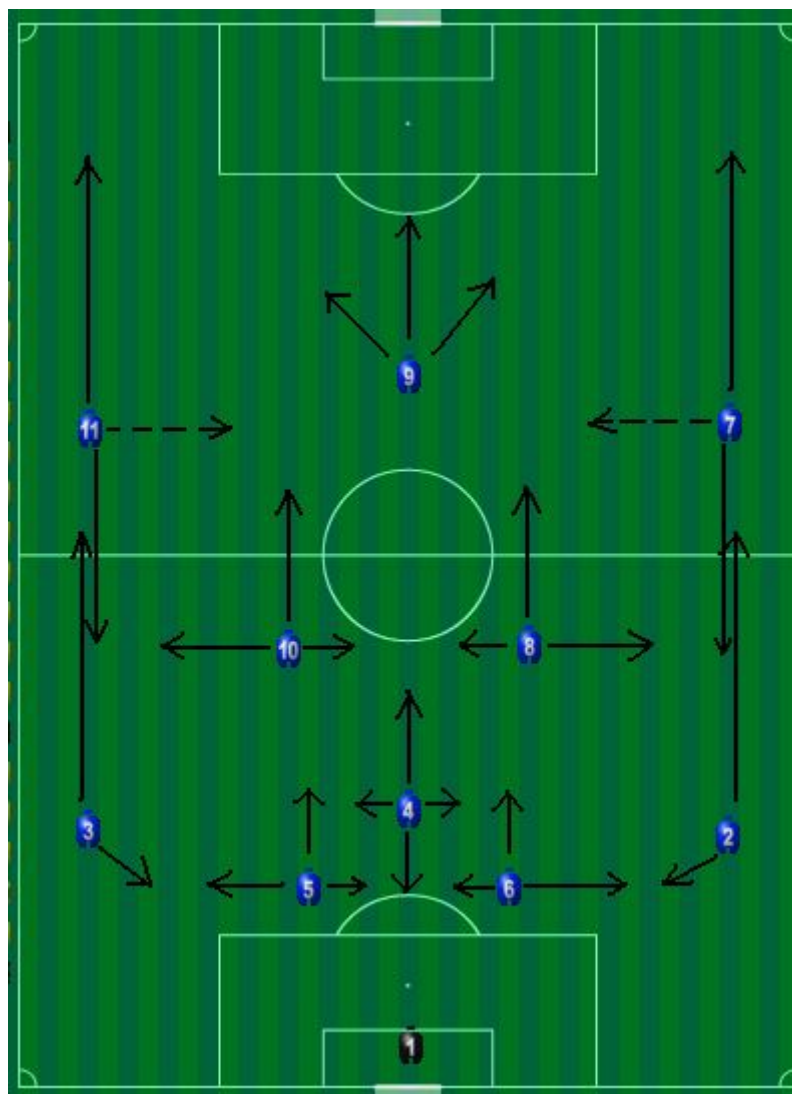
a) w obronie:

- po stracie piłki od niego zaczyna się gra obronna zespołu (przesuwa się w stronę piłki)

b) w ataku:

- współpracuje z dwoma bocznymi napastnikami – 7 – 11
- bardzo aktywny (gra bez piłki)
- kończy akcje ofensywne strzałem do bramki
- dobrze grający głową
- potrafi umiejętnie zastawiać piłkę (utrzymać się przy niej)
- dobrze grający tyłem do bramki na tzw. „ścianę”
- w polu karnym przeciwnika bez kompleksów musi grać 1x1
- szuka miejsca do zagrania prostopadłego od pomocników

Ustawienie wyjściowe
1 - 4 - 3 - 3

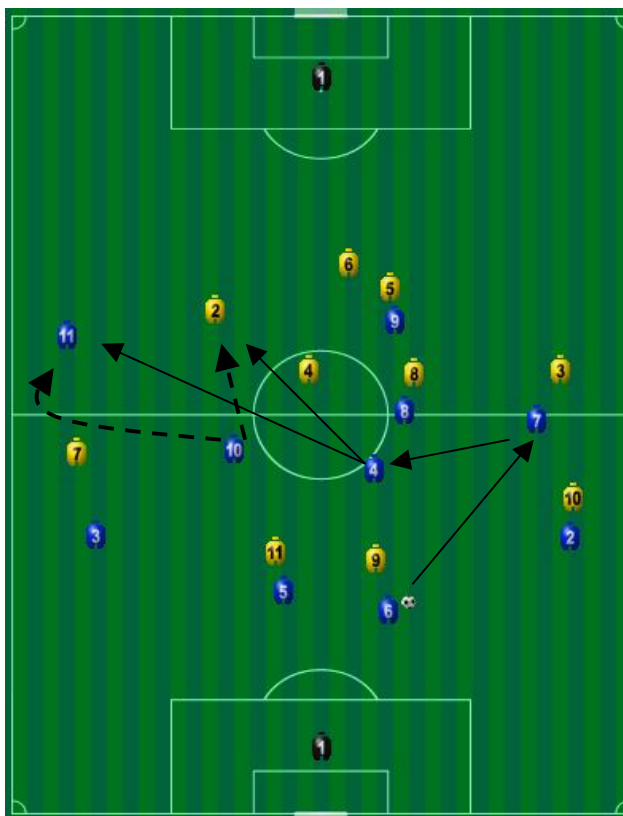
3.3 Warianty ataku pozycyjnego przy przeciwnikach grających w różnych wariantach ustawienia

Ustawienie ataku pozycyjnego przeciwko ustawieniu 1-4-4-2

Jak widać na rysunku, zawodnik grający na pozycji defensywnego pomocnika ma najwięcej przestrzeni i miejsca do rozgrywania akcji.

Przykładowe rozegranie piłki w ataku pozycyjnym przeciwko 1-4-4-2

Ustawienie ataku pozycyjnego przeciwko ustawieniu 1-4-3-3

Jak widać na rysunku, zawodnicy grający na pozycji defensywnego pomocnika mają najwięcej przestrzeni i miejsca do rozgrywania akcji.

Przykładowe akcje kombinacyjne w ataku pozycyjnym przeciwko 1-4-3-3

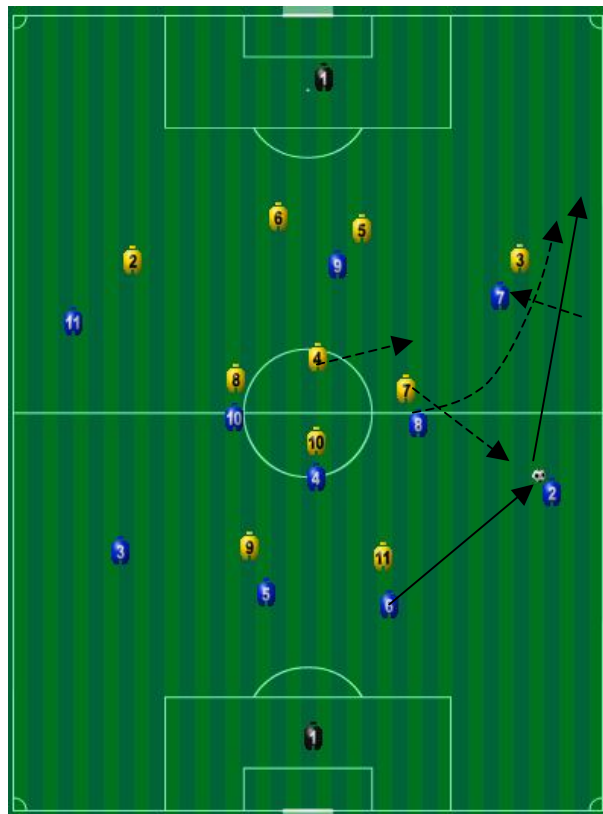

Ustawienie ataku pozycyjnego przeciwko ustawieniu 1-4-3-1-2

Gra przeciwko systemowi 1-4-3-1-2 stwarza możliwości i daje duże pole manewru dla bocznych obrońców.

Przykładowe rozegranie piłki w ataku pozycyjnym przeciwko 1-4-3-1-2

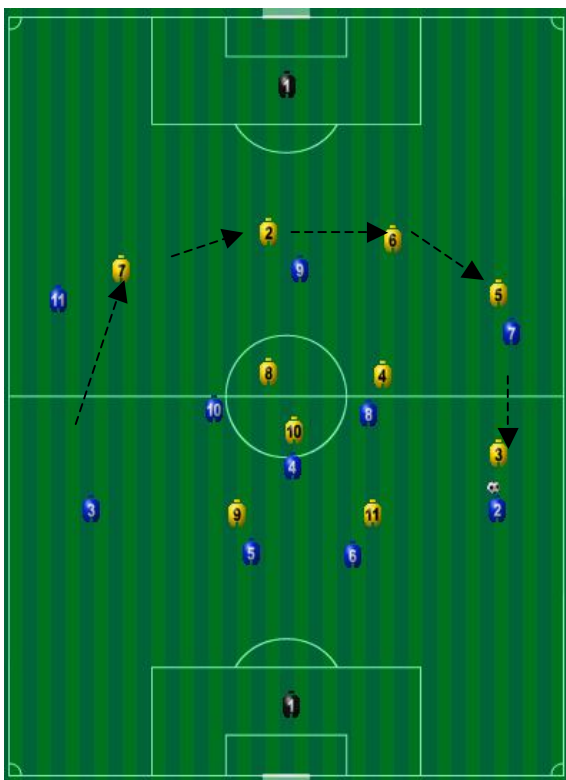

Ustawienie ataku pozycyjnego przeciwko ustawieniu 1-3-4-1-2

Gra przeciwko systemowi 1-3-4-1-2 stwarza możliwości i daje duże pole manewru dla bocznych obrońców.

Warianty rozegrania piłki w przypadku częstego przesuwania całego bloku obronnego (z bocznymi pomocnikami) drużyny przeciwnej.

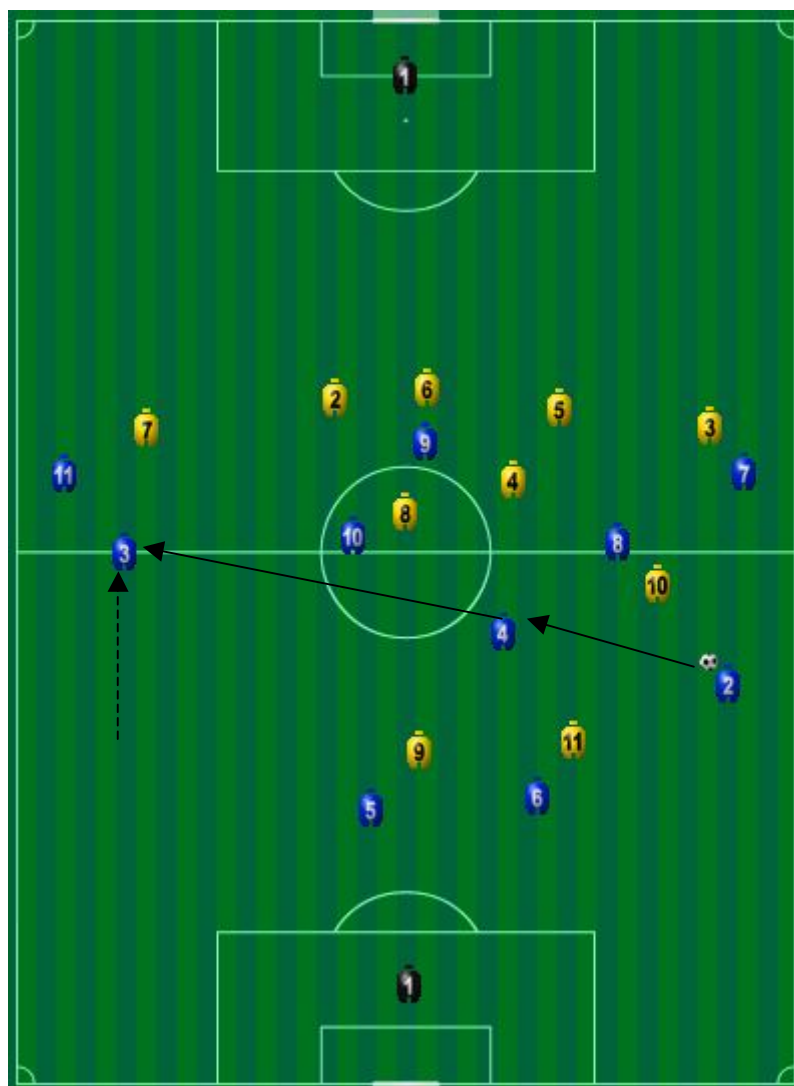

Ustawienie ataku pozycyjnego przeciwko ustawieniu 1-5-3-2

Gra przeciwko systemowi 1-5-3-2 stwarza możliwości i daje duże pole manewru dla bocznych obrońców oraz defensywnego pomocnika.

Przykładowe rozegranie piłki w ataku pozycyjnym przeciwko 1-5-3-2

Gra przeciwko systemowi 1-5-3-2 skłania do częstego przenoszenia ciężaru gry z jednego bocznego sektora boiska na drugi i rozgrywania akcji w przewadze liczebnej 2x1 w bocznych strefach boiska.

Ustawienie ataku pozycyjnego przeciwko ustawieniu 1-4-2-3-1

Przy właściwym ustawieniu defensywnym w 1-4-2-3-1 największe możliwości swobodnego rozgrywania piłki mają środkowi obrońcy.

Przykładowe rozegranie piłki w ataku pozycyjnym przeciwko 1-4-2-3-1

Środkowi obrońcy ze względu na to, że nie są kryci, wykonują w tym przypadku długie, diagonalne podania na wolne pole do zmieniających pozycję napastników.

3.4 Przykładowe ustawienia defensywne przy przeciwnikach grających w różnych wariantach ustawienia

Przesunięcie w strefie i zastosowanie pressingu przez zawodników atakujących i pomocników na połowie przeciwnika.

1-4-3-3 przeciwko 1-4-4-2

Przesunięcie w strefie napastników oraz pomocników w momencie zagrania piłki zawodnika 5 do zawodnika 6 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 6 drużyny przeciwnej.

Przesunięcie w strefie w momencie gdy napastnicy są blisko siebie.

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 6 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-4-3-3

Przesunięcie w strefie napastników oraz pomocników w momencie zagrania piłki zawodnika 6 do zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

Przesunięcie w strefie napastników oraz pomocników w momencie zagrania piłki zawodnika 6 do zawodnika 2 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 2 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-4-3-1-2

Przesunięcie w strefie napastników oraz pomocników w momencie zagrania piłki zawodnika 6 do zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-3-4-1-2

Przesunięcie w strefie napastników oraz pomocników w momencie zagrania piłki zawodnika 6 do zawodnika 2 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 2 drużyny przeciwnej. Ważną rolę odgrywają tutaj boczni obrońcy (2 i 3).

Przesunięcie w strefie napastników oraz pomocników w momencie zagrania piłki zawodnika 6 do zawodnika 2 drużyny przeciwnej przy ustawieniu defensywnym (cofnięty do linii obrony zawodnik 7 i 3).

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 2 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-5-3-2

W momencie rozgrywania piłki przez obrońców drużyny przeciwnej bardzo trudno jest zastosować pressing, gdyż jest przewaga 5x3. Bardzo łatwo natomiast można wykonać pressing, gdy przy piłce jest defensywny pomocnik (4) drużyny przeciwnej.

Przesunięcie w strefie napastników oraz pomocników w momencie zagrania piłki zawodnika 2 do zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie napastników i pomocników w momencie posiadania piłki przez zawodnika 2 drużyny przeciwnej.

Przesunięcie w strefie całego zespołu na własnej połowie.

W momencie posiadania piłki przez drużynę przeciwną na naszej połowie boiska zespół obowiązkowo musi przejść do ustawienia 1-4-5-1!

1-4-3-3 przeciwko 1-4-4-2

Przesunięcie w strefie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 9 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 9 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-4-3-3

Przesunięcie w strefie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 9 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 9 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-4-3-1-2

Przesunięcie w strefie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 7 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 7 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-3-4-1-2

Przesunięcie w strefie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

1-4-3-3 przeciwko 1-5-3-2

Przesunięcie w strefie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 4 drużyny przeciwnej.

Przesunięcie w strefie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 8 drużyny przeciwnej.

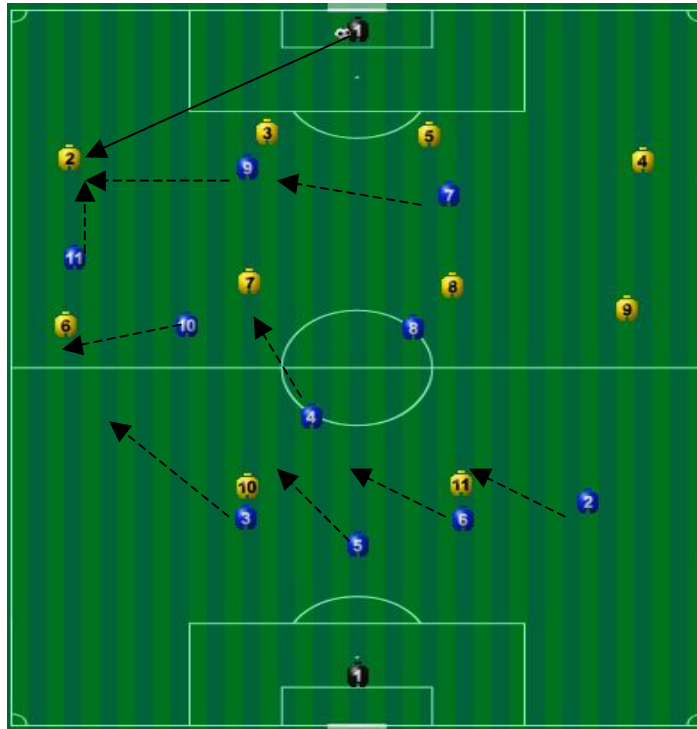

Prawidłowe ustawienie całego zespołu w momencie posiadania piłki przez zawodnika 8 drużyny przeciwnej.

3.5 Przykładowe podwojenie krycia

Przykładowe podwojenie krycia na połowie przeciwnika w momencie zagrania piłki przez bramkarza do prawego obrońcy drużyny przeciwnej.

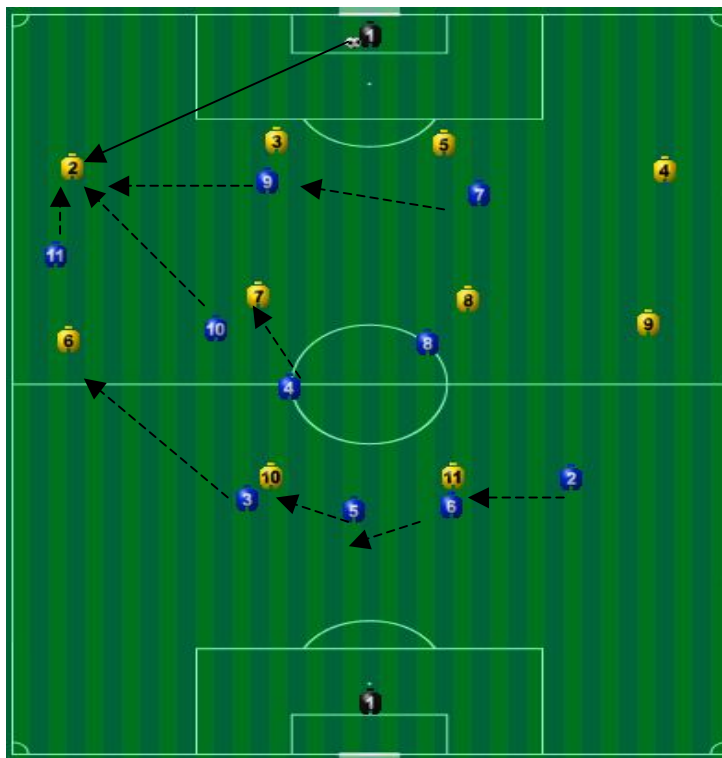

Prawidłowe ustawienie zespołu w momencie podwojenia krycia

3.6 Przykładowe potrójnie krycia

Przykładowe potrójnie krycie na połowie przeciwnika w momencie zagrania piłki przez bramkarza do prawego obrońcy drużyny przeciwnej.

Prawidłowe ustawienie zespołu w momencie potrójnie krycia

IV. Ćwiczenia taktyczne w ataku w systemie 1-4-3-3

4.1 Ćwiczenia ataku pozycyjnego

Ćwiczenie ataku pozycyjnego z akcentem długiego podania krzyżowego od środkowych obrońców do prawego lub lewego napastnika

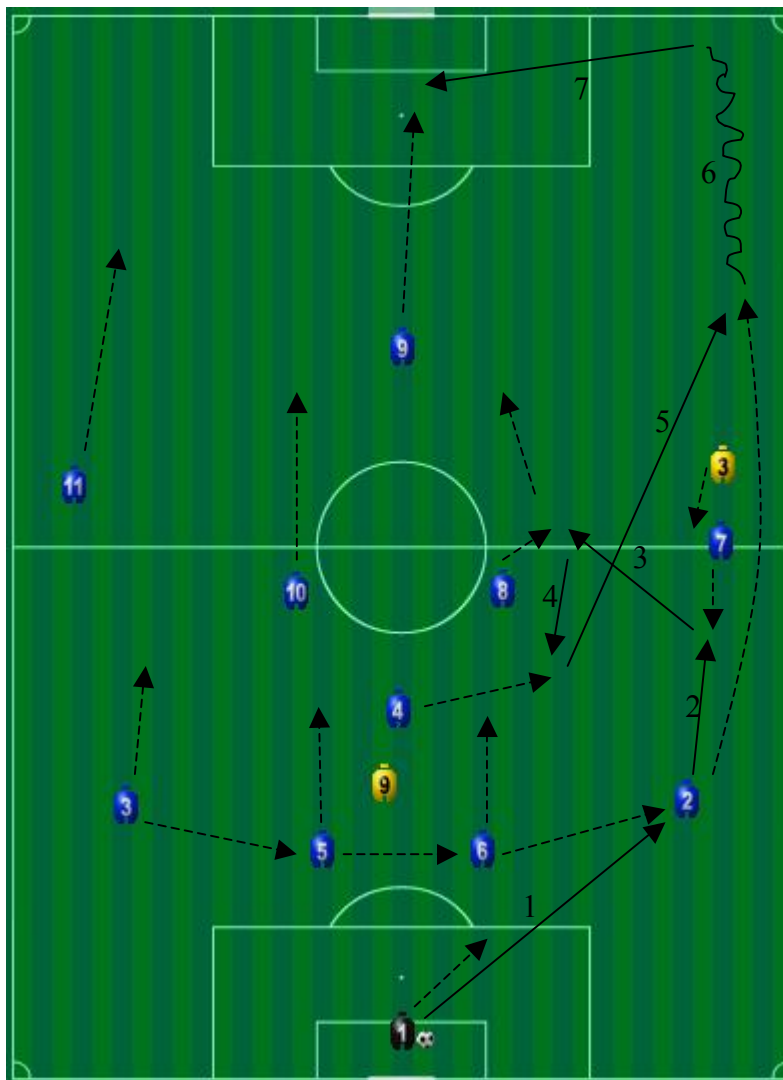

Ćwiczenie taktyczne ataku pozycyjnego po wprowadzeniu piłki przez bramkarza.

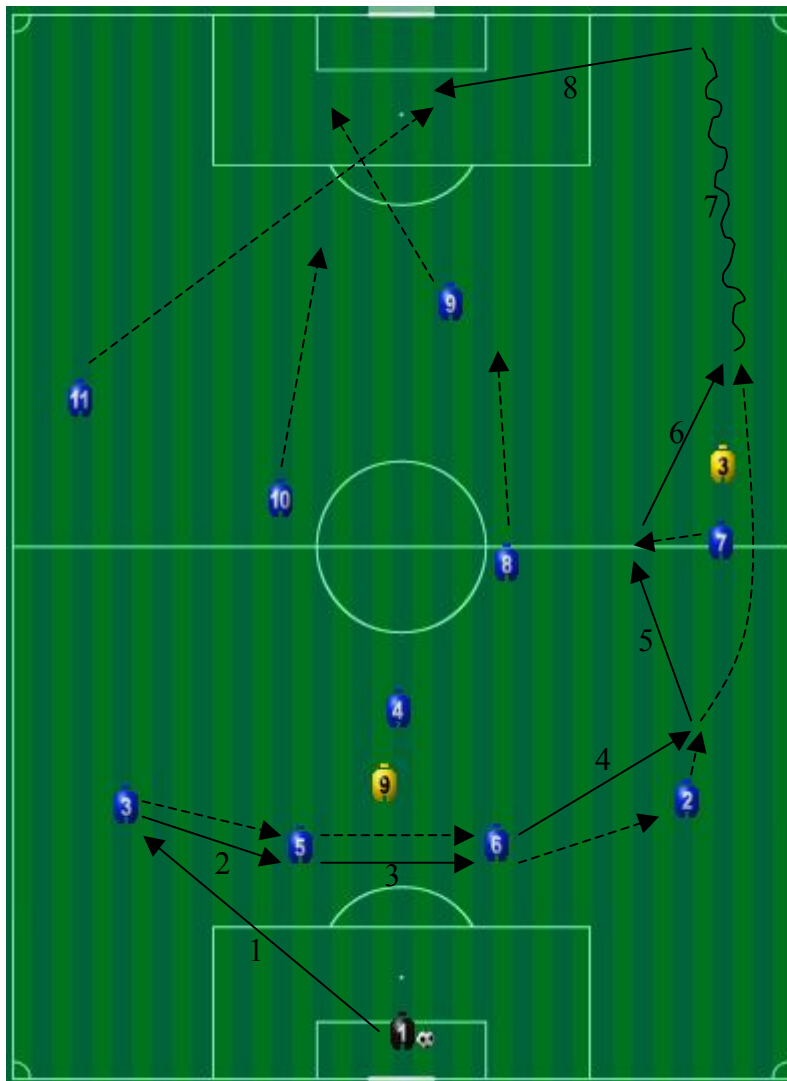

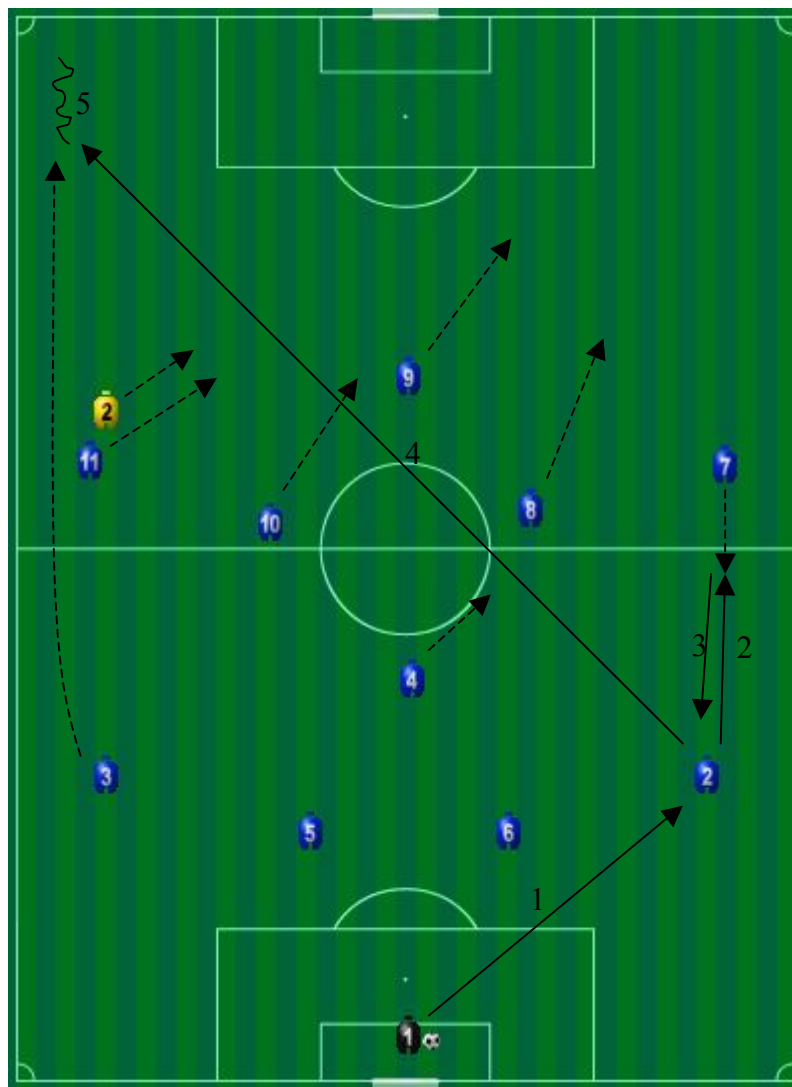
Ćwiczenie taktyczne ataku pozycyjnego po wprowadzeniu piłki przez bramkarza i włączeniu się bocznego obrońcy do akcji ofensywnej.

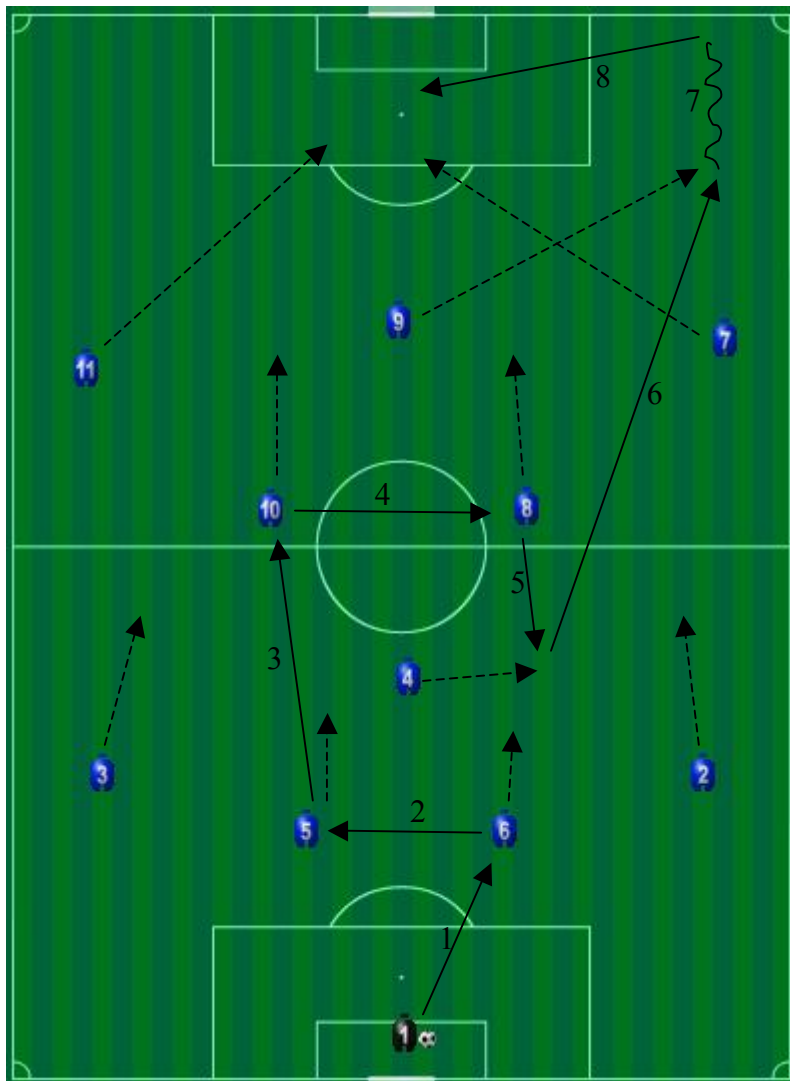
Ćwiczenie taktyczne ataku pozycyjnego po wprowadzeniu piłki przez bramkarza i włączeniu się bocznego obrońcy do akcji ofensywnej.

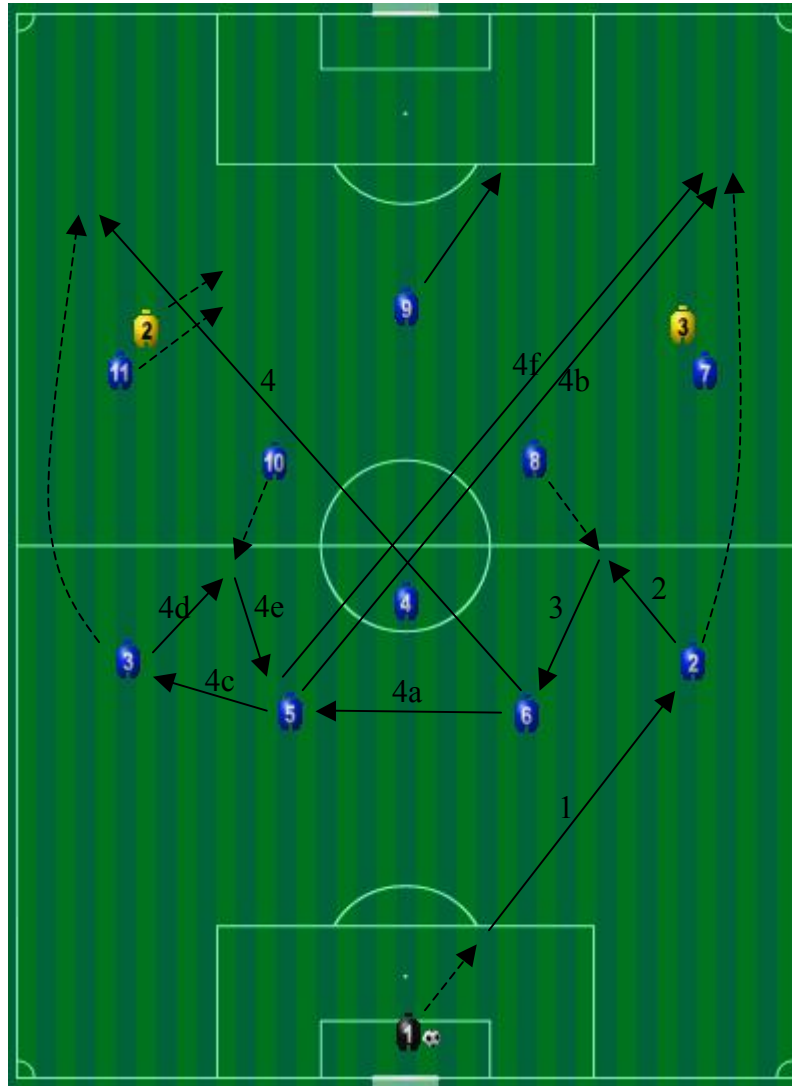
Ćwiczenie taktyczne ataku pozycyjnego po wprowadzeniu piłki przez bramkarza z akcentem długiego krzyżowego podania od prawego obrońcy do wbiegającego na wolne pole lewego obrońcy.

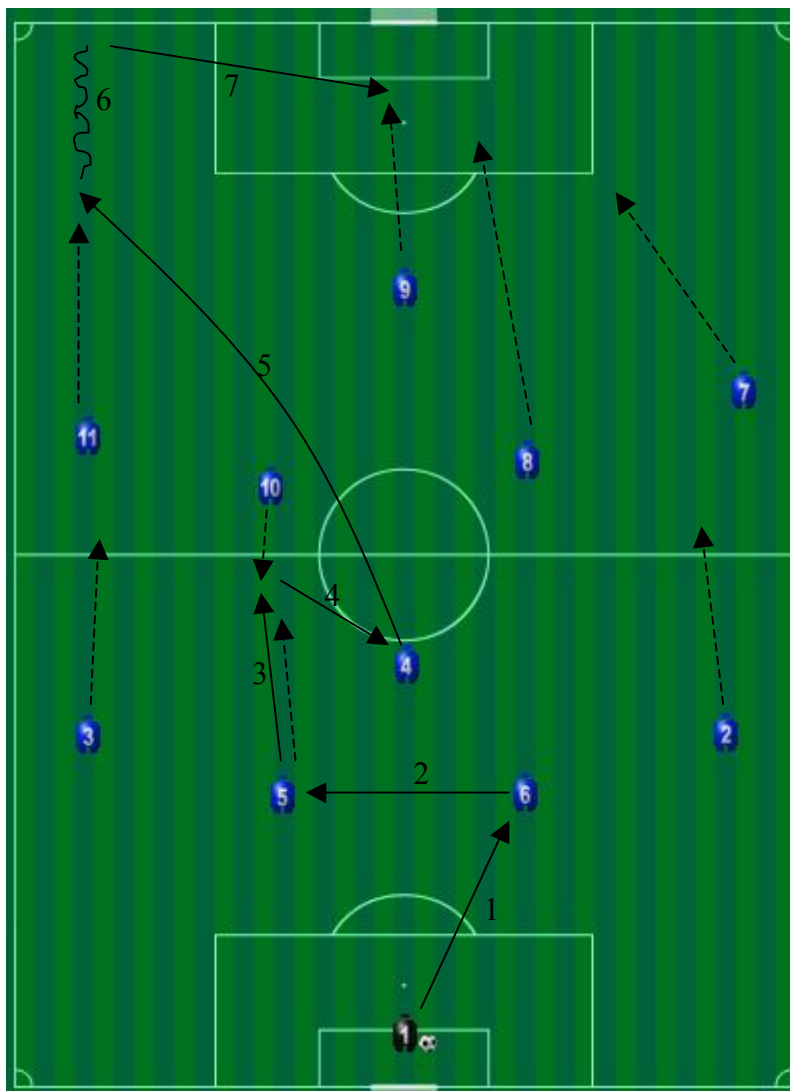
Ćwiczenie taktyczne ataku pozycyjnego po wprowadzeniu piłki przez bramkarza z zagranieniem na skrzydło do wbiegającego środkowego napastnika.

Ćwiczenie taktyczne ataku pozycyjnego po wprowadzeniu piłki przez bramkarza z akcentem długiego krzyżowego podania przez środkowych obrońców do wbiegających bocznych obrońców.

Ćwiczenie ataku pozycyjnego z kombinacją krótkich podań oraz podaniem krzyżowym na skrzydło do wbiegającego bocznego napastnika.

Ćwiczenie ataku pozycyjnego po wprowadzeniu piłki przez bramkarza zakończone prostopadłym podaniem do wybiegającego na wolne pole bocznego napastnika.

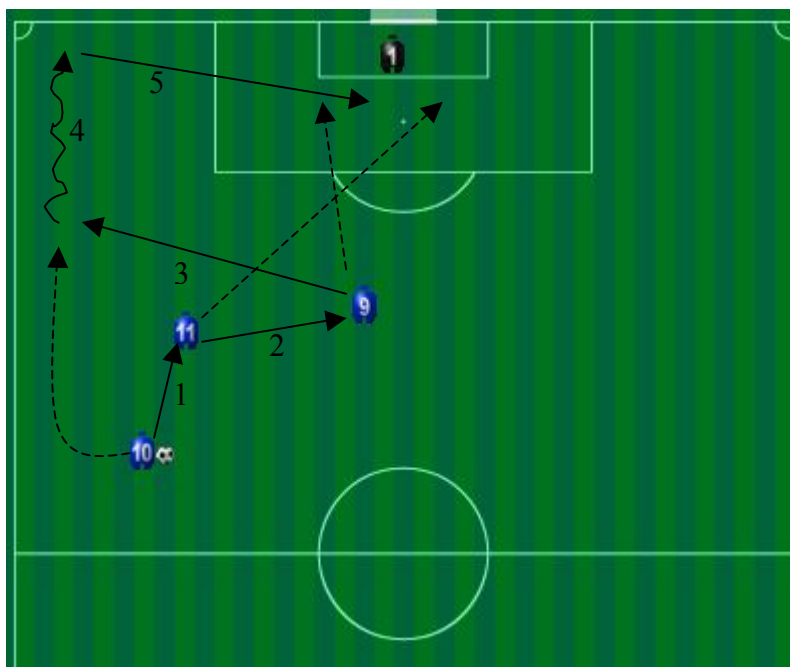

Ćwiczenie ataku pozycyjnego w strefie środkowej boiska zakończonego sytuacją sam na sam z bramkarzem.

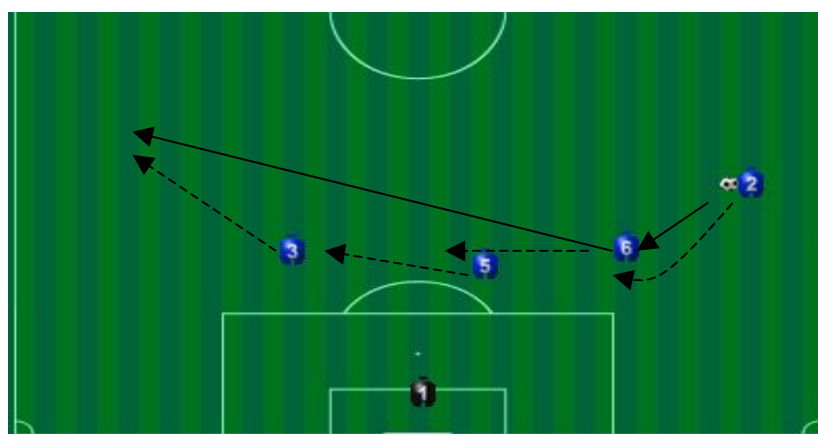
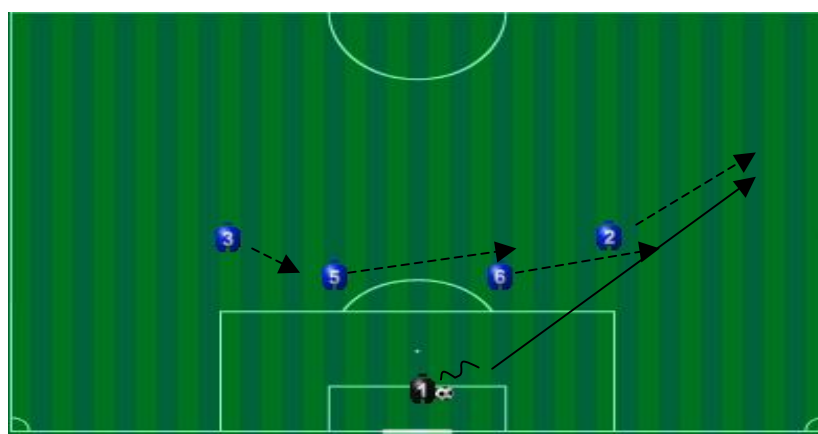
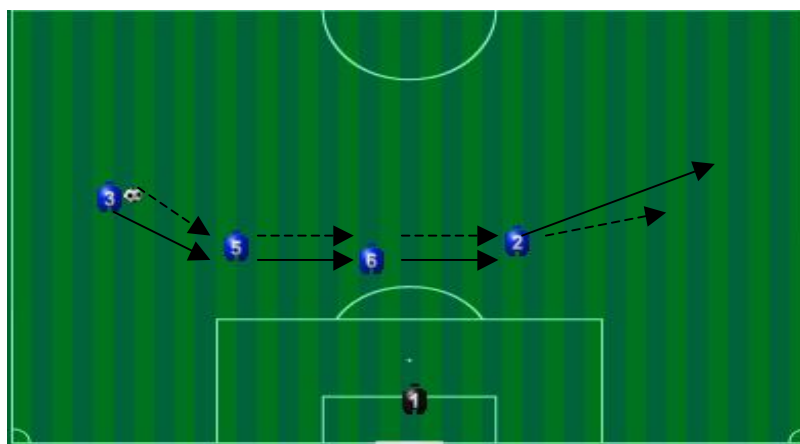

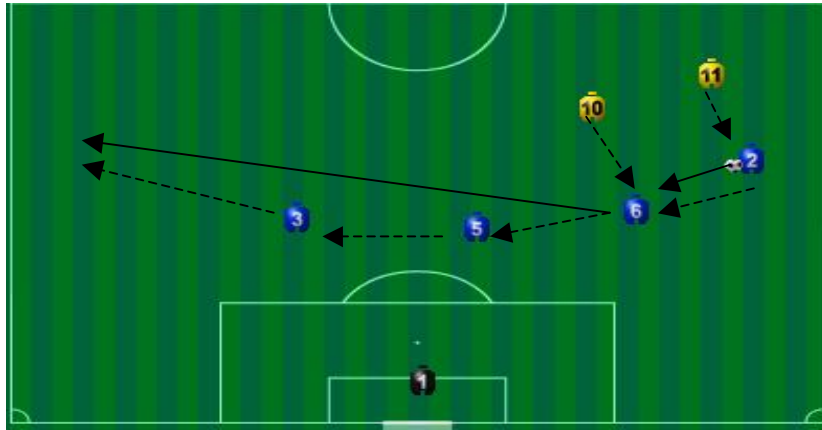
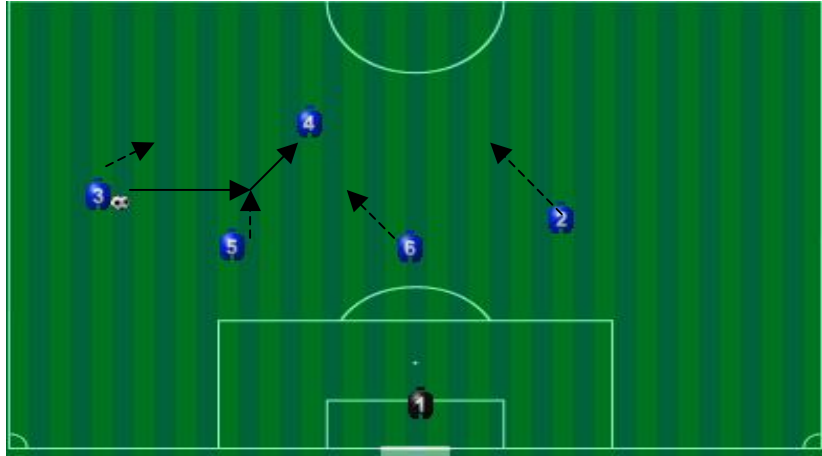

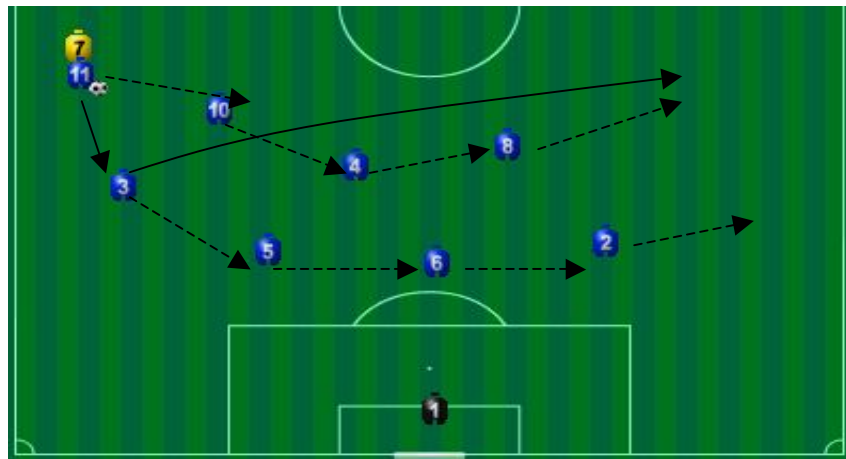
Ćwiczenie ataku pozycyjnego z kombinacją podań w strefie przeciwnika zakończonym dośrodkowaniem do dwóch zawodników ofensywnych wykonujących zmianę krzyżową.

4.2 Ćwiczenia taktyczne doskonalące fazy rozpoczynania atakowania

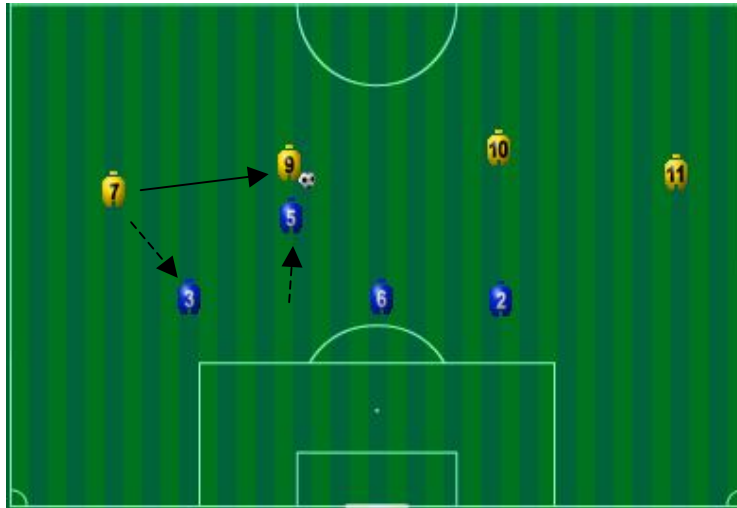

V. Gry taktyczne w bronieniu w systemie 1-4-3-3

1. **Ćwiczenie nauczania poruszania się czwórki obrońców.** Obrońca będący najbliżej zawodnika z piłką wybiega do niego, reszta obrońców asekuje obrońcę, który wyszedł do piłki.

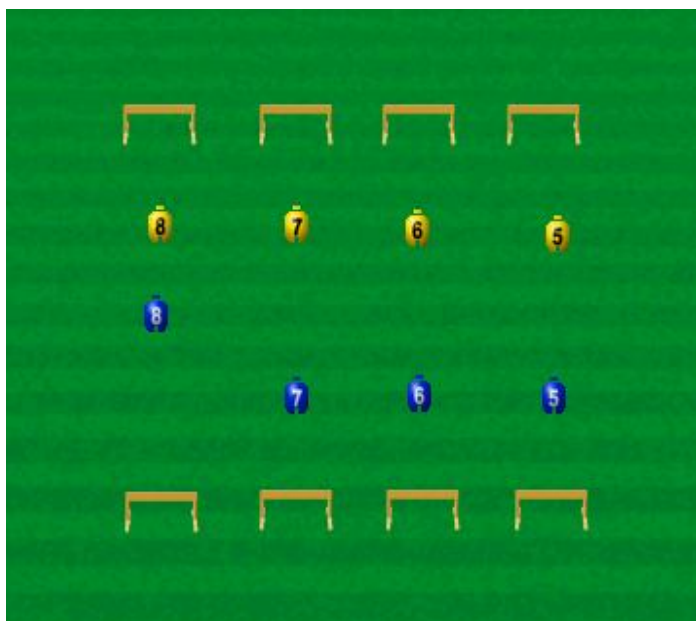
2. **Gra 2x2 + bramkarz do jednej bramki.** Obrońca agresywnie dochodzi do swojego zawodnika w momencie, gdy ten jest przy piłce. Zadaniem zawodników atakujących jest zdobycie bramki.

3. Gra 4x4 z kryciem strefowym. Zadaniem drużyn jest ustawienie piłki na linii końcowej

4. Gra 4x4 z kryciem strefowym do czterech małych bramek

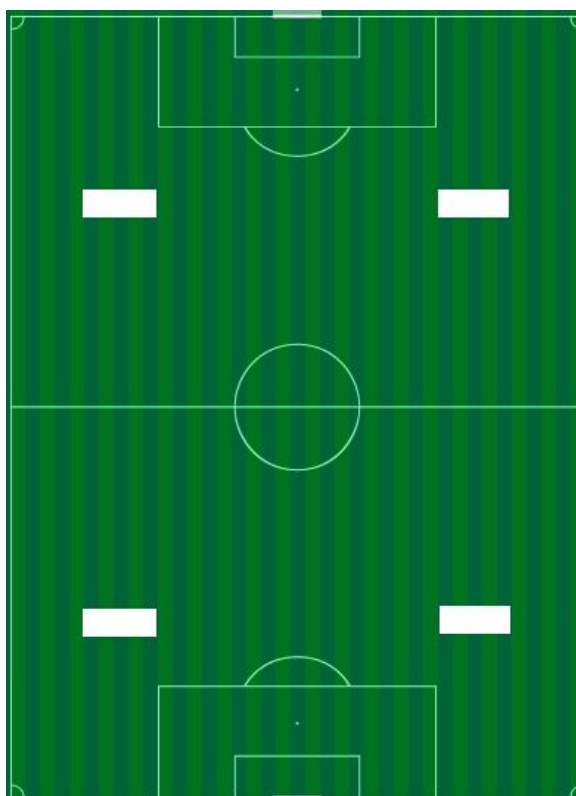
5. Gra z przewagą liczebną 10x8 + dwóch bramkarzy. Drużyna niebieskich ma za zadanie odbiór piłki w strefie środkowej stosując podwajanie krycia. Za zdobycie gola otrzymują 2 pkt. Drużyna żółtych za wykonanie czterech podań w środkowej strefie otrzymuje 1 pkt., a za zdobycie gola 3 pkt.

6. Gra 4x5 + bramkarz. Zadaniem obrońców (niebieskich) jest podwajanie krycia, odbiór piłki i zdobycie gola do jednej z dwóch małych bramek – bramka za 1 pkt. Zadaniem atakujących (żółtych) jest zdobycie gola do dużej bramki – bramka za 3 pkt.

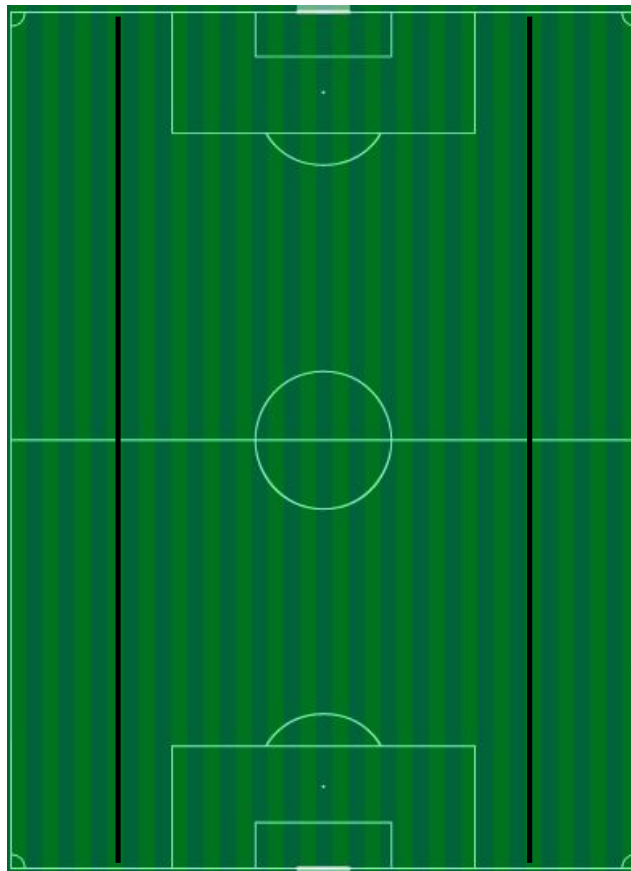
7. Gra 11x11 do 4 małych i 2 dużych bramek. Każdy zespół broni strefowo. Za zdobycie małej bramki drużyna otrzymuje 1 pkt., a dużej 3 pkt. Po zdobyciu małej bramki można dalej atakować dużą.

8. Gra 11x11 na pełnowymiarowym boisku lub do bramek ustawionych na linii pola karnego. Na boisku wydzielone 2 boczne strefy (zwężenie boiska do zawężenia pola gry).

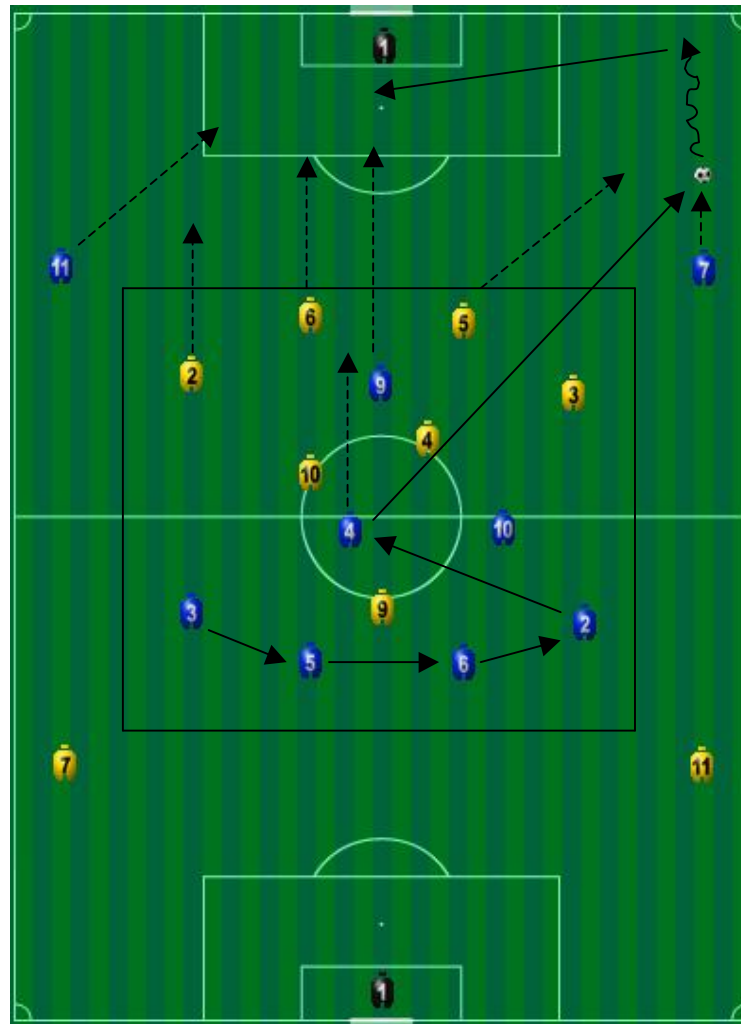
- bramka jest zaliczana tylko wtedy, gdy wszyscy zawodnicy drużyny atakującej znajdowali się na połowie przeciwnika (skrócenie pola gry).
- jeżeli zespół broniący w momencie straty bramki posiadał zawodników we wszystkich 3 strefach, to traci dodatkową bramkę (zawężenie pola gry).
- dodatkową bramkę traci się również, gdy któryś z zawodników drużyny broniącej nie powrócił na własną połowę.

9. Gra z przewagą liczebną 11x8 + 2 bramkarzy. Bramki na linii pola karnego. Drużyna niebieskich ma za zadanie zdobyć gola do jednej z dwóch bramek i otrzymuje za to 1 pkt. Natomiast drużyna żółtych broni dwóch bramek strefowo i po przechwycie piłki, za wyjście do środkowej strefy i wykonaniu w niej 4 podań, otrzymuje 1 pkt., a za zdobycie gola 2 pkt.

10. Gra w środkowej strefie 8x8 lub 7x7. Po wymianie kilku podań, trener daje sygnał, aby zagrać piłkę do jednego z oczekujących w bocznej strefie boiska zawodników, który podprowadza piłkę i zagrywa do nadbiegających partnerów. Obroncy drużyny przeciwnej mają obowiązek wrócić do własnej strefy obronnej i przerwać akcję.

VI. Dyskusja

Praca ta została napisana na podstawie mojej obserwacji systemu 1-4-3-3 w klubie FC Barcelona w ciągu ostatnich dwudziestu lat. Aby wnikliwie przyjrzeć się organizacji gry wyjechałem dwukrotnie na spotkania FC Barcelony. Oglądałem bezpośrednio ze stadionu mecz z Deportivo la Coruna w grudniu 2007r., a także rywalizację Barcy z zawsze silnym Atletico Madryt we wrześniu 2009r. Obejrzałem również wiele filmów dotyczących szkolenia młodzieży w tym klubie oraz ogólnej wizji gry na każdym poziomie kształcenia. Analizę systemu 1-4-3-3 ułatwiło mi także przeczytanie artykułów opisujących ich system i styl gry. Jest to system ofensywny, dzięki któremu zespół stwarza sobie wiele akcji i sytuacji podbramkowych przez co można zdobyć wiele bramek.

Analiza przeprowadzonej obserwacji systemu została porównana z innymi systemami gry. Dotyczy to ustawień ataku pozycyjnego w stosunku do ustawień drużyny przeciwnej 1-4-4-2, 1-4-3-3, 1-4-3-1-2, 1-3-4-1-2, 1-5-3-2, 1-4-2-3-1. Na podstawie tych samych systemów dokonane zostało porównanie faz bronienia w systemie 1-4-3-3, czyli właściwe zachowanie się w momencie pressingu oraz prawidłowego przesuwania się w strefach poszczególnych formacji.

W pracy oprócz czysto teoretycznych rozważań przedstawiłem przykładowe ćwiczenia dotyczące rozegrania ataku pozycyjnego w opisywanym systemie, jak i również gry taktyczne dotyczące bronienia w strefie, doskonalące współpracę w formacjach i pomiędzy formacjami.

Zespół FC Barcelona od blisko dwudziestu lat gra w systemie 1-4-3-3, ma określoną filozofię i wizję gry, a prekursorami i osobami, które kontynuowały ten styl gry byli Johan Cruyff, Louis van Gaal, Frank Rijkaard oraz obecny szkoleniowiec Josep Guardiola – wcześniej wieloletni kapitan tej drużyny. W roku 2008 wahano się między kandydaturą Jose Mourinho a Guardiolią. Funkcję trenera powierzono jednak osobie bez żadnego doświadczenia trenerskiego. Było to bardzo ryzykowne posunięcie, ale okazało się strzałem w dziesiątkę. Decydującym faktem przemawiającym na korzyść Guardioli było to, że zarząd klubu chciał nadal kontynuować tę samą filozofię gry jak za czasów Cruyffa, van Gaala i Rijkaarda, czyli system 1-4-3-3, a Guardiola znał ten system bardzo dobrze. Warto zaznaczyć bardzo ważny aspekt, który nie zdarza się w żadnym innym klubie. Mianowicie taki, że osoby zarządzający klubem od kilkudziesięciu lat starają się dobierać trenerów i zawodników pod system (1-4-3-3). Każdy bowiem chce, żeby w stolicy Katalonii dominował ofensywny i atrakcyjny styl gry.

Szkolenie w tym klubie również jest jasno sprecyzowane. Trenerzy grup młodzieżowych uczą swoich adeptów gry w takim właśnie systemie. Ma to na celu łatwiejszą adaptację , gdy zawodnik kończy wiek juniora i przechodzi do pierwszej drużyny. Nie stanowi to wtedy dla niego żadnego problemu jeśli

chodzi o takie sprawy jak właściwe poruszanie i zachowywanie się na poszczególnych pozycjach.

Biorąc przykład od najlepszych jest to na pewno wskazówka dla naszych polskich klubów, aby zaczęły stosować taką filozofię w swoich zespołach tzn. każdy klub powinien mieć jasno sprecyzowany system i wizję gry, która powinna być nauczana w swoich grupach młodzieżowych. Trenerzy seniorskich grup odważniej sięgaliby wtedy po swoich wychowanków.

System 1-4-3-3 z jednym defensywnym pomocnikiem jest stosunkowo rzadkim ustawieniem w obecnej europejskiej piłce. Taktykę taką przez cały sezon stosują obecnie FC Barcelona, czołowe drużyny portugalskie takie jak FC Porto, Benfica Lizbona i Sporting Lizbona oraz kilka klubów francuskich. W Polsce od początku sezonu w takim ustawieniu rozgrywa swoje spotkania Lechia Gdańsk i należy stwierdzić, że z dobrym skutkiem, gdyż strzelają wiele bramek i zajmują czołową lokatę w lidze. Przyczyną tego, że szkoleniowcy sporadycznie korzystają z tego systemu może być to, że gra w ataku pozycyjnym wymaga odpowiedniego doboru zawodników pod względem techniczno-taktycznym. Dopiero wtedy można powiedzieć, że system ten spełnia swoją rolę.

VII. Wnioski

W wyniku zgromadzonego materiału można wysunąć kilka wniosków:

1. System 1-4-3-3 jest systemem ofensywnym nastawionym na zdobywanie wielu bramek.
2. Taktyka atakowania w systemie 1-4-3-3 ma na celu w ataku pozycyjnym rozszerzenie pola gry, długie utrzymywanie się przy piłce oraz budowanie akcji w bocznych sektorach boiska zakończonych dośrodkowaniem w pole karne.
3. W ataku pozycyjnym napastnicy powinni często zmieniać pozycję między sobą, stosować tzw. puste przebiegi mające na celu zmylenie obrońców.
4. W ataku pozycyjnym dwójka ofensywnych pomocników odpowiada za dokładne podania prostopadłe do napastników, umiejętne przenoszenie ciężaru gry oraz za całą prawidłową organizację gry ofensywnej.
5. Taktyka bronienia w systemie 1-4-3-3 ma na celu po stracie piłki szybkie jej odzyskanie poprzez stosowanie pressingu na połowie przeciwnika, podwajanie lub potrajanie krycia, skracanie pola gry przez obrońców.
6. Zespół grający w systemie 1-4-3-3 powinien wiedzieć przed meczem w jakim systemie gra drużyna przeciwna. Ułatwi to zawodnikom prawidłowe funkcjonowanie i współpracę w trakcie gry.
7. Bardzo ważnym ogniwem w tym systemie jest defensywny pomocnik, który ma dużo zadań obronnych (ścisła współpraca z obrońcami, wiele odbiorów piłki), jak i odpowiada za dokładne rozegranie piłki. Od niego powinny zaczynać się wszelkie ataki i budowanie akcji ofensywnych.
8. W trakcie fazy bronienia, czyli w momencie, gdy zespół nie jest w posiadaniu piłki, przechodzi do ustawienia 1-4-5-1. Skrajni napastnicy stają się wtedy pomocnikami wspierającymi swoich bocznych obrońców.
9. Systematyczne nauczanie i doskonalenie ćwiczeń oraz gier taktycznych w oparciu o system 1-4-3-3 ułatwia zawodnikom grę i prawidłowe funkcjonowanie na boisku.

10. Ustawienie w systemie 1-4-3-3 jest jednym z lepszych ustawień w momencie rozgrywania ataku pozycyjnego. Daje wiele możliwości ofensywnych. Przy takim ustawieniu można konstruować wiele akcji kombinacyjnych charakteryzujących się przede wszystkim dużą wymiennością pozycji w linii ataku, jak i pomocy.
11. Ujednolicony system gry w każdej grupie wiekowej w danym klubie ułatwia zawodnikom zachowanie i poruszanie się pod względem techniczno-taktycznym. Aklimatyzacja i dostosowanie się do gry na szczeblu seniorskim jest wtedy znacznie łatwiejsze.